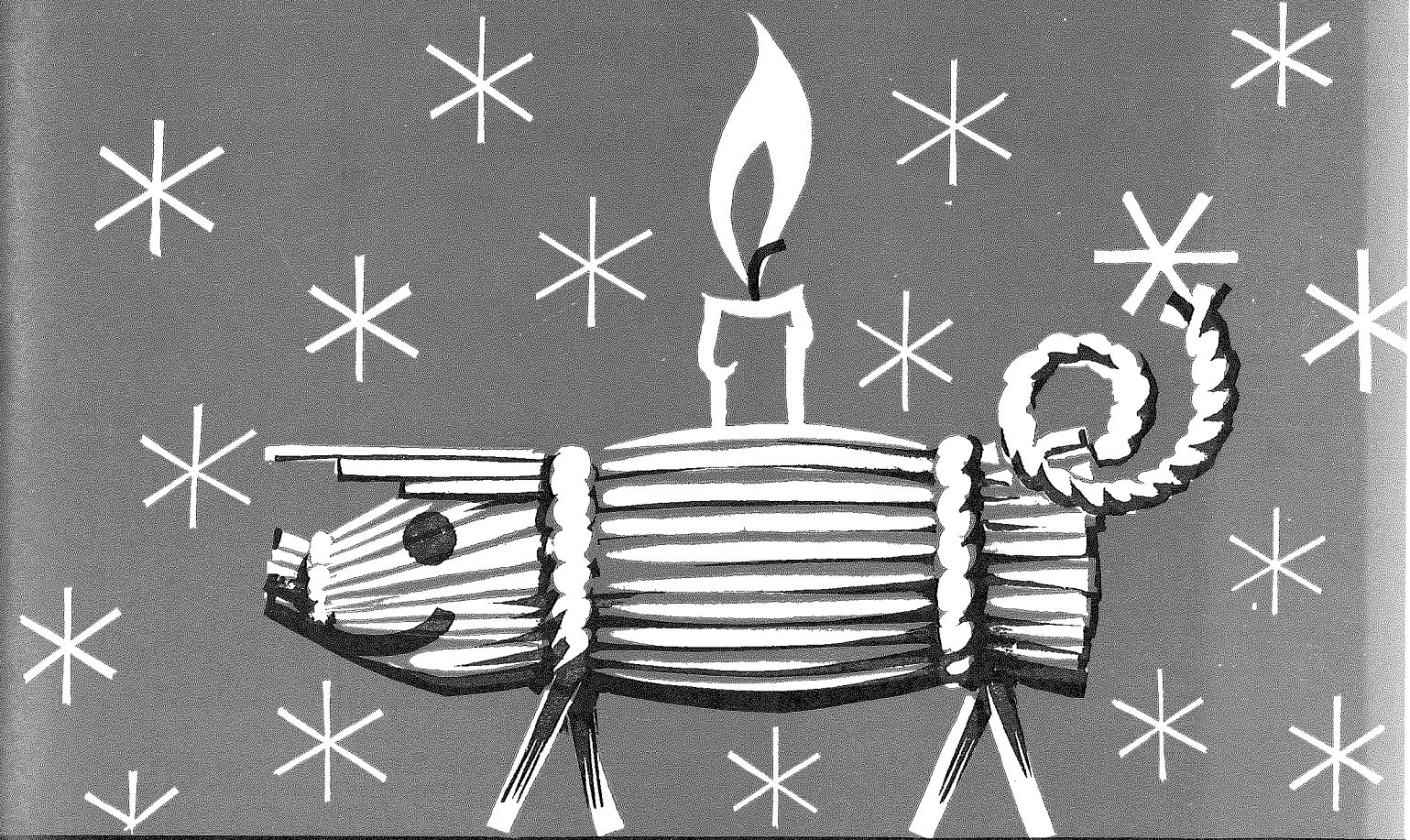

SUVANNON SEUTU

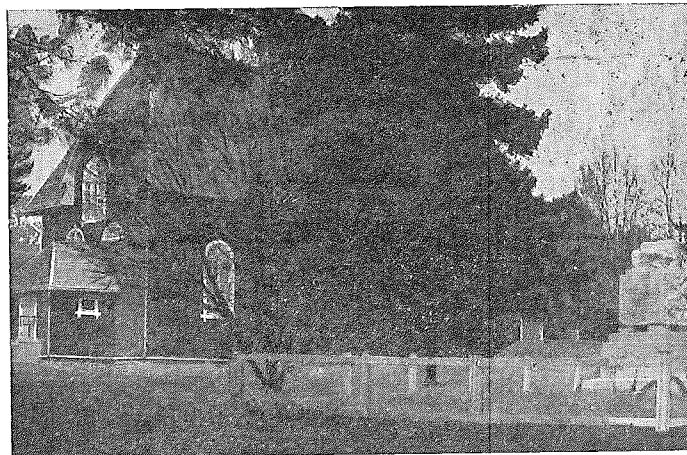
**JOULUNA
1967**

Seurakunnallinen jälleenrakennustyö Sakkolassa v. 1942

Osa II

Kun kirkonpaikka oli saatu selvitettyksi, oli seuraava asia kirkon rakentamisessa arkkitehdin valitseminen. Tätä asiaa hoidettiin vuosina 1943 ja 1944, ja sen mieleksiintoisista tapauksista saisi kokoon yhden esitelmän erikseen. Vaikka esitykseni tarkoituksena on rajoittua vuoden 1942 jälleenrakentamisen historiaan, en malta tässä olla mainitsematta pääkohtia toimenpiteistä arkkitehdin valitsemiseksi. Kun seurakunnallista jälleenrakennustoimintaa ohjaamaan oli muodostettu Suomen Arkkitehtiliiton Seurakunnallisen rakennustöiminnan Neuvottelukunta, kirkkohoitokunta päätti kääntyä sen puoleen saadakseen ohjausta arkkitehdin valitsemiseksi. Kysymyksemme johti Neuvottelukunnan ehdotukseen, että Kirkkoja Karjalaan-yhdistys ja Sakkolan seurakunta panisivat yhdessä toimeen kirkkokilpailun arkkitehdin valitsemiseksi. Tämän ehdotuksen kirkkokohitokunta hyväksyi saatuaan tietää, että Kirkkoja Karjalaan-yhdistys suorittaisi suurimman osan kilpailun kustannuksista. Ennen kilpailun julistamista kirkkohoitokunta teki tärkeän päätöksen rakennettavan kirkon suuruudesta ja rakennusaineesta. Suuruudeksi päätettiin, että kirkkoon oli varattava istuintilaa 900 hengelle, laskien 50 cm penkkitilaa henkeä kohden. Tämä suuruus katsottiin osapuolien samaksi kuin Sakkolan entisen kirkon. Rakennusaineeksi päätettiin valita savitiili. Kirkkokilpailu meni umpeen marraskuun 1 p. 1943. Palkintolautakunnan ammattimiesjäseninä olivat rakennushallituksen pääjohtaja Erkki Hutunen, Viipurin kaupunginarkkitehti Ragnar Ypyä ja arkkitehtiliiton sihteeri Aulis Blomstedt. Kirkkoja Karjalaan yhdistystä edusti tuomiokapitulinassessori Lauri Helle ja seurakuntaamme kamreeri Mikko Pekkanen ja allekirjoittanut kirkkoherra. Kilpailuun osanotto oli erittäin vilkas: 61 ehdotusta jätettiin, ja niiden yleistaso oli ammattimiesten lausunnon mukaan korkea. Palkintolautakunnan arkkitehtijäsenet muodostivat lautakunnan työvaliokunnan, joka ilmaisena talkootyönä uhrasi paljon aikaa piirustusten yksityiskohtaiseen tarkasteluun ja luokitteluun. Me muut koetimme omin mahdollisuuksiemme puitteissa perehtyä asiaan ja tutkimme piirustuksia 5 päivää Helsingissä. Meidän osuutemme palkintolautakunnan työssä kohdistui pääasiassa käytännöllisten seikkojen esiintuomiseen sellaisina kuin ne näyttäytyvät kirk-

kokonsan ja papin näkökulmasta katsottuna. Sellaisia asioita ovat esim. valaistuskysymys, akustiikka, saarnatuolin sijoitus, penkkien asetus j.n.e. Itse rakennustaiteellisissa ja teknillisissä kysymyksissä tunsimme itseämme ammattimiesten rinnalla vähäpätöisiksi oppilaiksi, mutta emme kainostelleet siinäkään suhteessa tuomasta esille seurakuntaväen katsomuksia. Palkintolautakunta pääsi lopulta täydelliseen yksimielisyyteen ja kilpailujen voittajiksi tulivat yhteisen ehdotuksen tehneet arkkitehdit Hugo Harmia ja Voldemar Baecman. Tämän jälkeen kirkkohoitokunta kutsui Sakkolassa entisiä kirkkovaikuttajia neuvoston jäseniä neuvottelukokoukseen, johon piirustusten esittelijäksi pyydettiin arkkitehti Ypyä Viipurista. Kirkkohoitokunta tahtoi siten, vastuunalaisuutensa tuntien, kysyä muidenkin seurakuntalaisten mieltä ennen ratkaisevan päätöksen tekemistä. Tämä neuvottelukokous hyväksyi yksimielisesti, yhtä osanottajaa lukuunottamatta, Harmian ja Baecmanin piirustusluonnoksen parhaimmaksi, minkä jälkeen kirkkohoitokunta päätti tilata uuden kirkon piirustukset, joiden kustannukset Kirkkoja Karjalaan-yhdistys sitä ennen oli luvannut suorittaa, yllä mainituilta arkkitehteiltä. Arkkitehdit Harmia ja Baecman kävivät sitten kevätkesällä, 1944 ennen Kannaksen rintaman murtumista uuden kirkon paikkaan tutustumassa, voidakseen aloittaa pääpiirustusten laatimisen. Nämä nuoret miellyttävät arkkitehdit poimivat uuden kirkon paikalta korvasienä, viedäkseen ne tuliaisiksi Helsinkiin. Kukaan meistä ei silloin tiennyt, mitä lähi viikot toivat mukanaan, emme tienneet, että lähtö oli edessä ja lähellä.

Tällä kohden tekisi mieli sanoa: Jos Suomi rauhansopimuksessa olisi saanut pitää maa-aluensa, olisi Sakkolan uusi kirkko, keskialta periytyvään suomalaiseen katto-kirkkotyyliin rakennettu, seisonut juhlallisena valitulla paikallaan, jo noin 20 vuotta.

Mutta palatkaamme jälleen vuoteen 1942. Kun kirkkohoitokunta katsoi, että uuden kirkon valmistuminen on vielä monien vuosien takana, joutui se alusta lähtien pohtimaan väliaikaisen kirkon rakentamista. Valistustalo, jossa jumalanpalvelukset pidettiin, oli niin kylmä, että esim. joulujumalanpalveluksessa 1941 lumi ei sulanut aattona kirkkoon tuodun kuusen oksilta, kovasta lämmittämisestä huolimatta ja jumalanpalvelukset siirrettiin kolmeksi kuukaudeksi Karholaan Tenkasen taloon. Lisäksi, jos valistustalon lämpimyyttä tulisi korjatuksi, sillä olisi yllin kyllin käyttöä koulu- y.m. tarkoituksiin. Helmikuun 26 p. 1942 kirkkohoitokunta teki päätöksen rakennuttaa ensi tilassa seurakuntatalon, jota käytettäisiin väliaikaisena kirkkona ja joka uuden kirkon valmistuttua tulisi sellaiseen käyttöön kuin seurakuntatalot ovat tarkoitettut. Näin tulisi samalla se suunnitelma, joka jo ennen sotaa oli olemassa seurakuntatalon rakentamiseksi, toteutamaan. Seurakuntatalon paikaksi valittiin tontti kirkkoherran pappilan siinä pellostä, jossa tavallisesti oli tatarimaa, paikka, jossa veden saanti oli turvattu. Pappilan vesijohto alkoi näet tontilla olevasta kaivosta. Piirustukset tilattiin arkkitehti Heikki Lankiselta Viipurista. Asian toimeenpanossa ilmeni voittamattomia viivytyksiä. Rakentaminen annettiin rakennusmies Väinö Kurjen tehtäväksi. Hän ah-

Ukki muistelee

— Kuule ukki: Kerrohan millaista oli silloin kun sinä olit lapsi. — Näin kehottavat usein Aune ja Erkki.

Siitä on jo niin pitkä aika, mutta ehkäpä sieltä jotain tulee mieleen.

— Kerro lapsuusaikasi joulunvietosta.

— Ne lapsuusajan joulumuistot ovat kuin kaukaa kimmeltäviä tähtiä. Niitten loisto niin lämmittää vieläkin ukin sydäntä.

Kyllä silloinkin joulun odotus oli jännää. Harmaina syyspäivinä lohdutti ajatus: Kohta taas tulee joulu.

keroi veljiensä kanssa tehtävän suorittamisessa keväällä 1944. Vesikattoa rakennettaessa venäläisten suurhyökkäys alkoi kesäkuun 9 p:nä ja rakennusmiehet laskeutuvat katolta valmistamaan ihmisille tavaralaatikoita. Tähän rakennukseen oli tarkoitus sijoittaa asumaan väliaikaisesti seurakunnan kappalainen huoneisiin, jotka normaaliaikana muodostaisivat vahtimestarin asunnon. Seurakuntatalon piti valmistua syksyllä 1944, jolloin piispa Ilmari Salomies suunnitteli saapua seurakuntaan toimittamaan allekirjoittaneen asettamisen kirkkoherran virkaan.

Kun ajattelen seurakunnallista rakennustyötä Sakkolassa v. 1942, liittyvät muistoni ennen kaikkea omiin kokemuksiini pappilan tuparakennuksen aikaansaamisessa. Pappilan tuparakennus oli ensimmäinen uusi rakennus, joka saatiin seurakunnalle rakennetuksi. Jouduin seuraamaan pieniä yksityiskohtia myöten kaikki ne vaikeudet, jotka olivat kestettävät, jos mieli saada edes vähäistä aikaa rakennustyön alalla hävitetyssä Karjalassa. 2/3 osaa rakennuksista oli sota tuhonnut, 1/3 osaa oli kunnoltaan huonontuneena säilynyt. Jos oli puita metsässä, ei ollut niiden kaatajia eikä hevosia vedättämiseen kotipihalle tai sahalle. Sahatkin olivat kaukana. Miehet olivat sodassa tai naapurin ystäväliisellä isännällä oli täysi työ saada kuntoon omaa majaan. Ei ollut puhelimia, ei ollut sähköä, ei ollut petroolia eikä lamppeja. Sakkolan kirkonkyläläisen oli aluksi noudettava elintarvikkeekorttiannoksensa 15 km päässä olevasta kaupasta. Sinne pääsi kävelemällä, jos ei ollut polkupyörää. Tahi sattumalta

Jouluaikaa varten äiti varasi parhaimmat paistipalat ja valmisti monenlaiset herkut. Tuvan nurkkaan ilmestyi joulun alla iso tiinu, mistä kuului salaperäistä pulinaa ja suhinaa. Tiinussa valmistui joulukalja, taari. Taarin lasku puutapilla suljetusta juoksutusreijästä vaati näppärää toimintaa. Taari helposti kasteli laskijan. Kyllä se joulutaari oli sitten hyvää. Vehnäpulla oli siihen aikaan harvinainen herkku. Sitä saatiin vain juhla-aikoina ja pitopöydistä. Kun jouluaamuna piti lämmittää tupa pimeän aikana, että sitten kesätyöt

jossakin sotilasautossa, etenkin jos olit nuorempi naishenkilö. Posti oli itsensä noudettava 8 km päästä. Rakennustarvikkeet olivat vaikeasti saatavissa. Niitä saatiin rakennusosastolta, jotka oli 8 km päässä, mikäli niitä oli. Rautanauhat, akkunatarvikkeet, lukot, uunitarpeet, lautatavara, piki, kitti, vesijohtotarpeet, sementti, kalkki ja monet muut olivat kallisarvoista, etsinnässä olevaa tavaraa. Mutta on tässä yhteydessä ponnekkaasti korostettava, että vaikka suuriakin puutteellisuksia oli, purnaamista ja katkeruutta ei ollut ensinkään havaittavissa. Mieliala oli pohjimaltaan iloinen ja toivorikas. Oli päästy rakkaalle kotiseudulle. Oli ihanaa tehdä työtä omalla työsaarella, sydän täynnä odotusta ja päivät kuin kesken loppuen. Tästä mielialasta sain minäkin osani ja tunsin tekeväni hyödyllistä työtä omien seurakuntalaisten hyväksi.

Tämä tuparakennus valmistui joulukuun 1942, jolloin muutin sinne vaimoni kanssa Patamäeltä. Tupaantuliaisjuhla oli uudenvuodenpäivänä 1943. Rakennuksen piirsi rakennusmestari Matti Haarala, perustuksen teki August Sander ja varsinainen rakennustyön Tahvo Valtonen, veljensä Juho Valtosen kanssa. Uunit muurasi Juho Savolainen ja vesijohtotyöt teki Juho Kerminen. Mikko Systä teki suurimman osan hevostiehen töistä, mutta muidenkin hevostien apua käytettiin. Heistä mainittakoon Esteri Systä, joka oli alitauttamaan. Hän vaihtoi m.m. löylykivet saunaan ja teki siten mahdolliseksi joulukylän omassa saunassa. Mainittakoon tässä vielä hirsien veistäjä August ja Yrjö Nas-

Jatkuu siv. 9

joutuisivat hyvin, oli aina yhden jättävä kotimieheksi toisten riennäessä joulukirkkoon. Veljeni suostui eräänä jouluna jäämään kotimieheksi sillä ehdolla, että saisi syödä vehnää ja paataakkaa = (siirappia) niin paljon kuin vatsaan mahtui.

Isäni erikoistyö jouluaattona oli tuvan järjestäminen joulukuntoon. Kun joulusauna oli kylvetty, sanoi isä: — Nyt lapset pienie tuppua, eikä kukkua sua tulla pois ennenko isä kutsuu. — Yritettiin vuorotellen tirkistää oven avaimenreijästä ja uuninpäällä olevasta raosta isän puuhia. Kyllä se odotusaika oli sitten pitkä. Kun vihdoinkin päästiin tupaan, herkistyi mieli heti jouluvireeseen. Juhlavalaisu kuusi aivan huikaisi silmät. Tuvan lattialla oli paksu olkikerros. Ollilla oli suloista piehtaroida. Oljet oli levitetty vaimentamaan askelten synnyttämää kopinaa, mikä olisi karkoittanut hyvät henget kodin lähettäviltä. Ulkonakaan ei Tuomaan ja Nuutinpäivän välillä saanut kolista.

Joulupukki oli siihen aikaan niin kiireinen, ettei ehtinyt tulla sisälle tupaan, vain ovenraosta työnsi antimensa ja häipyi sen tien. Hevoskyyti kun oli vain käytettävissä. Ei osattu uneksiaakaan, että joulupukki tulisi autolla tai helikopterilla.

Jouluaamuna, kun "Kello löi jo viisi", kiirehdiin kirkkotielle. Etä mökin Miina tietäisi ajoissa varoa hevostmiehiä, kiinnitettiin kulkun valjaisiin. Arvaatte, että oli juhlaa matkata sillä kirkkotielle.

Jo kaukaa vilkuttivat kirkon joulukynttilät tervetuloitovutusta. Juhlavalaisu kirkko oli lapsen mielestä taivaan esikartano. Täysin rinnoin yhdyttiin tuttuun jouluvirteeseen ja hiljennettiin kuuntele-

maan joulun sanomaa. Tämä juhla-vire haluttiin säilyttää mahdollisimman kauan ja kätkeä se sielun aarteena valaisemaan elämän arkea. Lastenkin piti koko joulupäivä olla hyvin hiljaa. Laulettiin jouluvirsiä ja opittuja lauluja. Luettiin ääneen jouluaiheisia kertomuksia ja runoja, järjestettiin pikku kuvaelmia ym. hiljaista ohjelmaa. Ei mäkeenkään ollut asiaa joulupäivänä.

Tapanina sitten ilmestyi tupaan reipasta eloa jo anivarahain. Ovelta kuului kiireinen kysymys: "Onks Tahvana koton?" Kysyjä oli joku lähisukulainen tai naapuri.

Pian oli pöytä lastattu jouluherkuilla ja iloinen tarina elävöitti tuvassa olijat.

Ruokailujen ja kahvitarjoilun välillä koko perhe osallistui joululeikkeihin.

Ensimmäinen leikki oli tavallisesti "paistin syönti". Oli varattu jo ennakolta oljista punottu noin metrin pituinen "pätkä". Paistiksi rupesi joku mukanaolijoista. Usein ensipaisti oli joko äiti tai isä. Paisti istui jakkaralla. Liina sidottiin silmille ja pötkä annettiin käteen. Vuorotellen käytiin paistia maistamassa. Jos paisti ennätti hutaista maistajaa pötköllä, tuli maistajasta uusi paisti.

Suutaria pistettiin välillä. Oljista tehty suutari seisoivat lattialla. Kaksi osanottajaa asetui noin metrin etäisyydelle toisistaan selin kyyryasentoon. Kumpikin molemmin käsin tarttui jalkojen välissä olevaan uhvatan varteen. Suutarista pois päin kääntynyt kysyi: "Onks suutar koton?" Toinen sanoi "On". I Mitä tekkyö? II Kenkii. I Tekkyökiä mul? II Ei tie. I A mie pistän. II Mie varjelen. I Alkaa sohia suutaria kohti umpimähkään. II Varjelee. Suutarin kaaduttua vaihdetaan puolia.

Syötiin kauroja. Ennustettiin. — Leikkejä oli suuri valikoima ja kaikilla oli hauskaa.

Ukin ollessa 4—5-vuoden ikäinen oli Sakkolan kirkkoherrana rovasti Asehan. Hän oli halvautunut liikuntakyvyttömäksi. Sunnuntaiaamuisin hänet autettiin rullatuolissa kanslian rapuille, missä hän seurasi kirkkoon menijöitä. Jouluaikana hän kutsui kirkonkylän väkeä pappilaan joulukuuselle. Se oli eri juhlallista kun minäkin pääsin mukaan. Kuudessa oli harvinaisen paljon kynttilöitä ja lisäksi runsas valikoima erilaisia herkkuja. Rovasti istui rullatuolissaan koko ajan vieraittensa keskellä. Rovastia hoivasi hänen sisarensa, jota kaikki puhuttelivat Musteriksi. Minusta tuo nimitys oli vähemmän sopiva. Musterin apuna hääri Bertharyökinä. Kun illan varsinainen ohjelma oli lopussa, kaadettiin kuusi ja lapset saivat hyökätä kuusta ryöstämään. Arvaatte millainen muhina salissa syntyi.

Joko lopetetaan? "Kyllä jaksamme vielä kuunnella. Kerro vielä?", sanoi Aune.

Vokki Oy:n 20-vuotis- näyttely

Kaksi sakkolalaista mallisuunnittelijaa VOKKI Oy:n 20-vuotisnäyttelyssä Finnish Design Centerissä 17. 10 järjestetyssä avajaistilaisuudessa. **TYYNE-KERTTU VIRKKI** oli räsyistä valmistuttanut **POPPANOITA**, **LAUTEHISTA** ja reilua **NUKKA-räsymattoa** ja käytävä-mattoa. Ohuita verhokankaita puuvilla-pellavasta, rohdinta saunala-kanoihin ja pyyhkeisiin, iso **PUNAPOMINTALIINA** ja **RITVA KOSKI** (o.s. Raaska) oli suunnitellut kauniin kokoelman raidallisia peittoja kapeina ja leveinä. Taiteilija **HELENA TYNELL** ilahdutti uusilla puuesineillään: **PIMMELIT**, **PAKKAKYNTTILÄJALAT**, **PUUPITSI** tarjottimet, puuvadit, aluset ja **VAKKANEN**.

No yksi muisto vielä. Erään varsin ikävänkin joulun muistan. Kuusi oli varattu halkovajaan, mutta miten olikaan isä unohtanut ostaa kynttilät. Kun tämä huomattiin, oli jo pimeä ja kaupat kiinni. Niin oli joulukuusta. Kuusi värjöteli ulkona lumella koristeltuna, sisällä oljain sydämiin tunkeutui myöskin vilu ja ikävä. Koko perheen yksimielinen päätös oli sinä iltana: Tällaista ei saa tapahtua enää milloinkaan.

Kunpa osaisimme aina viettää joulumme niin, että sen vietosta muodostuisi elämän arkea valaiseva ja rikastuttava muistojen helminauha.

Miten mittaamattoman arvokas onkaan meille Kristikunnan jäsenille joulun tuoma aarre. Jos vertaamme osaamme pakanakansojen keskellä vallitsevaan pimeään ja kurjuuteen, ymmärrämme sen miten paljon Kristus-valosta on verisonut kansoille ajallista ja iankaikista hyvää. **A. L.**

MUISTOJA SAKKOLASTA

Olen joskus lukenut Suvannon-Seudussa kirjoituksen, jossa ilmaistaan toivomus kirjoitusten lähettämiseen toimitukselle. Siinä mielessä saanen tässä muistella aivan ensimmäisiä elämyksiäni Sakkolassa.

Kirjoitettiin vuosiluku 1914, ensimmäinen maailmansota oli alkanut, olin Räihänrannan kansakoululla serkkuni luona muutaman viikon, tarkemmin sanottuna marraskuun lopusta joulukuun loppuun.

Räihänrannan koulu oli hallinnollisesti samana vuonna siirtynyt Sakkolan kunnasta Vuoksen kuntaan, mutta jokapäiväisessä puheessa vielä käytettiin paljon Sakkola nimeä.

Serkkuni oli Räihänrannan koulun opettaja, hän harrasti paljon musiikkia, kuului Petäjäjärven kylän torvisoittokuntaan, tai oikeamminhan sen nimi taisi olla Sakkolan soittokunta, joskin siinä soittajien enemmistö ehkä oli Petäjäjärven kylän miehiä. Myöskin pianoa sekä urkuja soitti serkkuni, ollen Vuoksen seurakunnan v.t. urkurina useita vuosia.

Oikeastaan minä jouduin Räihänrannan koululle siten että soittokunta oli päättänyt pitää ohjelmallisen iltaman Kiviniemen Nuorisoseuran talossa, serkkuni oli mukana siinä järjestelyssä.

Me olimme serkkuni kanssa joskus aikaisemmin sopineet siitä että minä tulen hänen luokseen käymään milloin tilaisuus sattuu. Kun siellä nyt oli aikomus musiikin merkeissä järjestää iltamat, kutsui hän minut vieraakseen ja samalla avustamaan heitä ohjelmassa. Tärkeä apu oli heille siinä kun B kornetti 2:n oli silläkertaa estetty olemaan mukana soittamassa, joten se tehtävä joutui minulle, joka olin 4

vuotta soittanut samaa stemmaa kotikyläni soittokunnassa.

Kiviniemen nuorisoseuran talossa ei vielä siihen aikaan ollut pianoa jonkavuoksi meidän oli kuljetettava serkkuni piano mukanaamme, saadaksemme säästystä kornettisooloon sekä vielunsoittoon.

Matkaa Räihänrannan koululta Kiviniemen nuorisoseuran talolle oli mikäli muistan 15 km, ja me ajaa körötimme syksyn pimeässä ja räntäsateessa nelipyöräisillä kerryillä missä oli piano, viulu, kornetteja kaksi ja kolme miestä, oli siinä romantiikkaa kerrakseen sekä hevosella kuormaa kylläkseen.

Meidän kyytimiehenämme oli koulun naapuritalon isäntä, jos oikein muistan niin hänen nimensä oli Ville Ruuna! — Joka tapauksessa erittäin hauska mies sen muistan. Kiviniemen sillasta ylämentäessä kannettiin siihen aikaan ns. siltamaksua, kun siltavahti tuli maksua perimään niin isäntä Ruuna ei pysäyttänyt hevostaan, vaan sanoi että myö maksetaan takas' tultes, nyt meillä on kiire, juhlat alkaat' pian, mutta yöllä palatesamme emme nähneet vahtia ollenkaan ja niin taisi maksu unohtua kokonaan.

Tuli sitten joulukuun ja serkkuni kanssa päätimme että jouluaamuna mennään Sakkolan kirkkoon. Naapuritalosta Tukialta läksivät tytär ja poika hyvällä hevosella, hyvillä ajopeleillä sekä lämpimillä reikivällyillä ottaen serkkuni ja minut mukaansa.

Jouluna jumalanpalvelus aina Sakkolassa alkoi kello 6 aamulla, jonka vuoksi meidän oli lähdettävä jo kello 3:1ta ajamaan, sillä Räihänrannalta oli muistini mukaan Sakkolan kirkolle matkaa lähes 3 penikulmaa.

Sakkolan kirkko oli edellisenä

vuonna korjattu sisältä kauniiseen kuntoon, sähkövaloa ei siihen aikaan maaseudulla kirkkoissa ollut, eikä sitä ollut Sakkolassakaan, mutta kynttilävaloa oli sitä runsaammin. Urut oli uudet ja kaunisääniset, ne soivat kauniisti jouluvirttä astuessamme kirkkoon, soittajana professori Maasalonen isä Israel Maasalo.

Saarnan pitäjältä samoin kuin alttari-toimituksen hoitajasta en voi sanoa ketkä ne olivat, mutta luultavasti rov. Elenius ja Vikman.

Sen muistan myöskin että kirkko oli täynnä kansaa ja seurakunta veisasi voimakkaasti. Niinpä olikin minun ensimmäiset Sakkolasta mieleeni jääneet vaikutelmani, kaunis kirkko, kaunisääniset urut ja voimakas seurakunnan virren veisu.

En silloin osannut aavistaa että minä tulisin siinä samassa kirkossa samoilla uruilla, saman seurakunnan veisuuta johtamaan.

Eräs huvittava tapaus meille sattui siellä kirkossa silloin. Kun tulimme niin myöhään että aamu-virsi oli jo alkanut, yritimme nopeasti joutua mukaan veisaamaan. Serkkuni oli kotona lähtiessämme ottanut taskuunsa kuluneen virsikirjan, kun hän sen kirkossa veti ulos taskustaan niin sen lehdet lensivät hajan hajan pitkin urkuparven lattiaa ja niin meidän veisuumme muuttui hienoiseen hymyn sekä toisimme vilkuilemiseen. Muistan kuinka kanttori Maasalo katsoi meihin tiukanlaisesti, mutta antoi sopivan tilaisuuden tullen meille toisen kirjan soittopöydältään.

Kun sitten Jumalanpalveluksen päätyttyä läksimme ajamaan Räihänrannalle, oli kyyti semmoinen että en ollut ennen, enkä muistaakseni sen jälkeenkään saanut he-

vosella ajettuna. Kilpaa ajo oli niin valtava, ainakin kolme rinnan lähettiin kirkonmäeltä ajamaan ja ajettiin pitkä matka, kunnes me Tukian hevosella olimme ensimmäisenä Haidermaan kankaalla. Eikä edes kaaduttu ennenkuin Räihärannan koululle isolta maantieltä käännyttyessä, mutta se muistaakseni kuuluikin kutsarin verovelvollisuuksiin ainakin kerran kaataa Joulukirkosta kotiin ajettaessa, sillä muutoin ei saanut kunnon kirkkokahvia.

Räihärannan koulu oli silloin vielä Tukian naapurina, josta se myöhemmin siirrettiin lähemmäksi Vuoksen rantaa, Noisniemeen kulkevan lossin lähettyville.

Näin tulin ensimmäisen kerran käyneeksi Sakkolan kirkossa Jouluna vuonna 1914.

Vuodet kuluivat, kävin joskus Räihärannan koululla kesäisin, mutta en milloinkaan Sakkolassa.

Mutta sitten kerran, näin Kotimaa lehdestä että Sakkolan kanttoriurkurin virka on haettavana. Luin matrikkelistä virkaa koskevat tiedot ja päätin hakea sitä. Sain vaalisijan usean hakijan joukosta sekä kutsun vaalinäytettä suorittamaan.

Tullessani eräänä kesäisenä vaalisunnuntaita edeltävänä lauantaina Sakkolan asemalle, tiedustelin kyytiä millä pääsisin kirkolle.

Postia ajoi siihen aikaan isäntä Juho Koiranen (ei kirjuri — vaan kanttori Toivo Koirasen isä) hevosella ja kaksipyörä kiesillä. Kysyin häneltä: saisko kyytiä kirkolle: ja hän vastasi että: Jos kestät tuoll' säkkilöehen peäll' niin käy voa sinn: — Hänellä oli jo yksi kyyditävä ennestään joka istui hänen vieressään, minä jouduin taakse säkkilöehiä peällä jalat ulospäin riippuen, muistan sen vielä kuinka minulla oli vaikea pysyä siellä kun ei ollut mistä olis pitänyt kiinni. Se 8 km oli pitkä matka minulle silloin.

Tultuamme kirkolle ajoimme tietysti postitalon viereen joka oli silloin joen rannalla kirkkosillan vieressä. Siihen näkyikin jo iso pappila johonka olin ajatellut mennä näyttäytymään sekä saamaan virret Jumalanpalvelusta varten.

Pappilassa otettiin minut ystävällisesti vastaan. Kahvit joutuamme kirkkoherra Kalliala, joka hoiti väliaikaisesti Sakkolan kirkkoherran virkaa edesmenneen rovasti Sonnyn jälkeen, esitti että kävisimme tervehtimässä rovasti Wikman'ia pienessä pappilassa, sillä häneltä minä saisin virret Jumalanpalvelusta varten koska saarnavuoro oli rovasilla.

Tapasimme rovastin venettä ter-vaamassa Suvannon rannalla joen suussa. Muistan vielä kuinka rovasi neuvoi meitä tervauksessa kun kirkkoherra Kalliala ja minä kokeilimme taitoamme. Sain silloin sen käsityksen että kumpikin papeista olivat ystävällisiä ja hauskoja herroja.

Kävellessämme rannasta ylös pappilaan, esitti rovasti Wikman minulle niinkuin sanotaan "Leipävirreksi" virren: Kaikkivoipa Jumalamme: joka oli silloisessa virsikirjassa n:o 360, nykyisessä 416:, se piti veisattaman saarnan välissä, siis juhlahvirren paikalla.

Minä en tarkastanut virsilappua ennen Jumalanpalvelusta, sillä se lauantai-ilta meni kävelyssä ja saunomisessa, sekä seurustelussa kirkkoherra Kallialan kanssa.

Tuli sunnuntaiaamu ja vaalinäyte-jumalanpalvelus alkoi. Kirkko oli viimeistä sijaa myöden täynnä seurakuntalaisia. Kaikki meni nuotien mukaan kunnes tuli saarnavirren vuoro, sitä ei lapussa ollutkaan, tämä oli huomattu myöskin sakaristossa ja rovasti Wikman lähetä tuntio Ilmari Kelon sanomaan minulle että veisataan Leipävirsi saarnavirtenä koska se on häneltä unohtunut loppuun merkitä. Niin tuli Sakkolan vaalikanttorien Lei-

pävirreksi voimakas juhlahvirren sävyinen saarnavirsi.

Minun ollessa ykkös-sijalla, oli toisille vaali-kantoreille järjestetty myöskin sama järjestys.

Matrikkelissa olleiden tietojen vuoksi olin kiinnostunut Sakkolan kanttorilasta jonka nimi oli Patamäki, kävin siellä lauantai-illalla. Suntio Ilmari Kelo oli siellä vuokralaisena ja asui perheensä sekä vanhan isänsä Aapro Kelon kanssa.

Aapro Kelo oli erittäin ystävällinen ja huumorintajuinen mies. Hän näytti minulle Patamäen huoneet sekä pellot sanoen että "laula hyvin huomenna, niin saat tämän talon hallintaasi, sillä laulamallahan näitä taloja saadaan."

Vielä on mielessäni eräs sillä vaalimatalla minusta lausuttu ennakko ajatelma urkujen soittotaidosta:

Urkujen polkija oli käynyt lauantai-iltana pappilassa jolloinka kirkkoherra oli hänelle sanonut että: "meillä on nyt huomenna ensimmäinen vaalikanttori soittamassa." Tähän oli urkujen polkija vastannut arvostelevalla äänensävyllä että: "minkälainen lie ilmaa menettämään", — hyvin osuvasti sanottu!

Niin sillä matkalla sitten kuitenkin kävi että minä seuraavana Vappuna jälleen matkustin Hiitolasta Sakkolan asemalle umpinai- sessa tavaravaunussa, jossa oli sahan jäljellä olevat lankut penkeinä ja ilma raitista, sillä vaunun ovet saivat olla auki koska kesäpäivä oli lämmin ja aurinkoinen.

Tultuamme vaimoni kanssa Sakkolan asemalle, oli meitä siellä vastassa itse ylikonstaapeli Ville Salakka, joka avonais-mallisella henkilöautolla kyyditsi Patamäelle. Siellä hän kauppasi autoansa minulle kehuen sitä mainioksi Lukkarin kärryksi.

Auto jäi ostamatta.

Aaro Lehmusvuori

Komea turkki

Turkki on sellainen vaatekappale, jonka kaikki tuntevat. Se on suosittu ja tarpeellinen talvella varsinkin jos on kovempi pakkainen. Hyvin mielellään asettaa silloin turkin päälleen, lähtipä sitten heinä- tai puukuorman hakuun, teon aikana sen voi heittää vaikka hevosen selkään, jolloin se lämmittää hevosta ja pysyy lämpöisenä kun ajomies sen jälleen päälleen laittaa. Myös talvisilla kirkko- ja kyläilymatkoilla on turkki suosittu. Jos on asunto kylmä, voi sitä käyttää apupeatteenä.

Kun olin ennenaikaan paljon niillä porsaskauppamatkoilla niin meno ja tulo sattuiivat usein yön aikaan, jos oli pitkä, tyhjä penkki rautatievaunussa niin sai turkista hyvän päänalustan. Muistan myös kun ennen usein heitettiin turkki taikinan kannelle että leiväntekoa-aineet pysyivät lämpöisinä. Moniin muihinkin tarkoituksiin turkkia käytettiin.

Turkkeja on monenhintaisia, sellainen työssä käytettävä turkki ei paljoakaan tullut maksamaan. Pyhäturkki oli jo kalliimpi. Naisten minkkiturkki saattoi maksaa jo lähes sata vanhaa tuhatta. Mutta nyt puhumme miesten turkista.

Sakkolan pitäjässä en muista olleen komeata karvapäälysturkkia kuin tohtori Långilla ja Kivintemessä herra Katraalla ja varmaan nämä olivat hyvin kalliita, mutta tämä turkki, josta nyt aion kertoa oli komea, mutta luulen ettei se ollut kovinkaan kallis.

Naapurini Aapro Korkka teki usein Pietarinreissuja, milloin vei sinne heiniä, milloin haki kauppiaitten tavaroita tahi oli jotakin muuta kyyditsemässä. Hän oli sopivasti saanut matkallaan ostaa

tällaisen komean karvapäälylsudennahkaturkin nähtävästi hyvin halvalla. Tämä turkki oli siitä erikoinen ettei siinä ollut nappeja ollenkaan, koska se oli tuppinaan nyljetty. Kuonon kohta oli leikattu pois, jossa oli aukko kasvoja varten, etujalat muodostivat hihat kun oli käpälät leikattu pois, takajalkojen kohdalla se oli katkaistu ja näin saatu sopiva pituus isokoiselle miehelle. Selkäpuolella oli liikaakin tilaa.

Tässä turkissa oli monia hyviä puolia. Siinä pysyi lämpö hyvin sisällä, se ei päässyt haihtumaan muualta kuin kasvojen kaulaaukosta. Jos oli vielä välly jalkapuolella niin ei pakkainen päässyt sisälle. Sillä oli turvallinen liikkukella, ei tarvinnut Pietarin reissuilakaan pelätä taskuvarkaita ahtaisakaan paikoissa.

Hankaluutena oli taas pukeutuminen ja riisuminen. Jos ei ollut toista henkilöä apuna niin tarvitsi olla vahva naula sopivassa korkeudessa, josta näköaukon ylälaidasta asetti turkin kiinni, josta pujottautui sitten sisälle tai ulos.

Tästä turkista oltiin jo kuultu ja joitakin kertoja nähtykin. Kun tällainen komea turkkiherra ajoi siitä maantietä ohitse, niin meidän koirat nostivat kovan haukuntarähinän ja saattoivat juosta reen perästä pitkän matkaa, kun muita ajajia vain paikaltaan haukkuivat.

Meillä oli silloin Ukkosen Heikki palveluksessa. Oltiin päätetty että mennään jonakin pyhäiltana turkkia katsomaan oikein joukolla, kun oli meillä muutakin palvelusväkeä. Korkalla käytiinkin hyvin usein talvisina pyhäiltaina. Siellä oli paljon nuorta väkeä ja isännällä oli mukavia juttuja. Leikkiäkin harastettiin, arvoitusten arvaamista,

arpanappulan heittoa ja milloin mitäkin.

Oli helmikuinen sunnuntai, oikea pakkaspäivä. Isäni ja äitini tulivat kirkosta ja menin Heikin kanssa hevosta riisumaan. Isä sanoi että tuonne Mat-sedän pihaan ajoi eräs herra ja kyseli tietä Rajamäelle Korkalle, olisi tahtonut opasta, mutta eihän siellä Mat-sedällä ole ketään, kuka menisi oppaaksi, kylä se varmasti hyvin maksaa kun oli niin komea turkkikin. On ehkä joku metsänostaja ja jostakin kauempaa tullut. Kun riisutte hevosen niin menkää jompikumpi sille herralle oppaaksi. Hevonen riisuttiin äkkiä ja siitä heti suksille ja pellon yli Mat-sedälle. Mennessä sovittiin että jos kumpi menee niin raha pannaan tasan. Kun tultiin lähelle pihaa niin Heikki sanoi että p-ka, se on Korkan reki. Nyt se pappa meitä narrasi. Ei päästy ihan pihalle asti kun Korkka tulee pirtistä ulos talonväen saattamana. Kaikki ihmettelevät sitä komeata turkkia. Arvasivathan he että mekin tultiin sitä katsomaan.

Korkka sytytti piippunsa, istui rekeen ja lähti ajamaan, savu vaan pöllähteli komean turkin takaa kun hevonen juosta hölkytteli.

Kotiin tultuamme kysyi isä että kävittekö oppaana? Heikki vastasi että kyllä se arvattiin heti, mutta mentiin muuten vain Korkan turkkia katsomaan.

Tämä turkki ei kuitenkaan saanut isäntäänsä lämmittämään epäkäytännöllisen pukemisen vuoksi kuin sen talven. Anna Mari teki siitä rekivällyn ja komea välly siitä tuliakin. Niin se sai lämmittää toisiakin reessä olijoita. Näin päättyi komean turkin kohtalo.

Vilho Sipiläinen

Ylli kertoo radiumparantolasta

Professori Leiviskä tuli Kiviniemeen v. 1920. Silloin Vuoksella oli vielä käynnissä laivaliikenne. Hän oli saanut matkaohjeet Helsingissä asuvalta serkultani. Laiva toi hänet yöllä Kiviniemen laituriin. Jotkut paikkakuntalaiset neuvoivat hänelle tien meille. Herättämättä talonväkeä hän yöpyi saunaan. Nimikorttinsa, jossa oli pyyntö että annettaisiin nukua rauhassa, hän oli kiinnittänyt ovemme ulkopuolelle. Sai meidän puolestamme nukkua.

Menimme sisareni kanssa aamulla Suvannolle nostamaan pitkäsii-maa. Iso perhe tarvitsi lujasti ruokaa, ja Suvanto antoi tavallisesti saalista. Niin tälläkin kertaa. Kotiin tultuamme tapasimme vieraan kahvia juomasta. Hän tahtoi heti nähdä saaliin. Olihan sitä, eräskin lahna painoi viisi kiloa. Isä sanoi, ettei tämä mitään, ammattikalastajat saavat isoja kuhia ja ankeriaitakin, koskesta voi pyytää lohia.

Professori oli tullut tutkimaan Suvannon vettä, soutumieheksi hän pyysi minut. Ensin vedettiin haavilla pitkin vedenpinta ja vaikka vesi näytti kirkkaalta, haaviin tuli vihreää ainetta. Se pantiin mustiin purkkeihin. Kokeita tehtiin myös pohjavedestä. Tutkija alkoi kysellä sitten olisiko Suvannossa jotain

erikoista kasvia tai muuta merkillistä. Selitin, että erikoisia kasveja ei ole, mutta on sinistä savea ja Vuoksen puolella hyvää hiekkarantaa kolmen kilometrin pituudelta. Viiksanlahden pohjukassa on ruosteisia lähteistä. Muualta tänne muuttavat ihmiset saavat vettä joutuaan paiseita. Hiitolan-Raasulin rataa rakentaneet työmiehet saivat kaikki paiseita. Professori Leiviskä nauroi näille minun jutuilleni, mutta kun hän tuli meille uudestaan, eipä nauranut enää, oli itsekin saanut kolme paiseita.

Professori lähti Helsinkiin ja vei mukanaan näytteet vedestä, savesta ja hiekasta. Kului parisen viikkoa. Sitten ilmaantui meille neljän miehen porukka. Nyt oli mukana myös talousneuvos Nestor Toivonen. Hän oli monella tavalla merkittävä mies. Oli ollut Amerikassa, kaveillut myös lapinkultaa. Hyvänä ampujana oli saanut olympialaisissa kultamitalin ja muissa kilpailuissa monia kultakelloja ym. palkintoja. Kansa sanoikin häntä Kul-ta-Toivoseksi.

Toivonen tovereineen alkoi tutkia ympäristöjä, erikoisesti rantoja. Minulta hän tiedusteli kenen maat olivat, en tarkalleen tiennyt, arvelin niiden olevan Sipiläisen. Illan tul-

len lähdimme kolmisin sinne lähteelle ottamaan vedestä näytteitä. Ne otettiin pulloihin pimeässä, pulloet korkitettiin veden sisällä. Aamulla herrat lähtivät pois pulloineen.

Lähteen alareunan patoaminen aloitettiin v. 1924. Samalla aloitettiin rantojen puhdistus ja parantolan rakentaminen. Toivosella oli sekä auto että moottorivene. Minä sain kunnian toimia niiden kuljetajana. Parantola alkoi Kiviniemessä vuokratuissa isossa talossa. Minä sain kuskata sinne vettä, ja sieltä potilaita Vuoksen hiekkarannalle.

Kuvassa, talon edessä näkyvä pieni huone oli varsinaisen parantolan pumppuhuone. Siinä oli automaattisesti toimiva "oinas". Se piti huolen että säiliö oli aina täynnä. Rakennuksen alakerrassa oli hoitola, sen altaihin vesi meni omalla painollaan vaihtuen samalla. Toisessa kerroksessa oli asuinhuoneita ja toimisto sekä juhlasali. Ylin kerros sisälsi potilaiden huoneet.

Lampi, joka näkyy kuvassa, on se terveyslähde, josta saatiin radiumvettä. Sitä ei käytetty vain parantolassa vaan lähetettiin eri ta-hoille maata, varsin runsaasti myös ulkomaille. Parantolan vastakkaisella puolella oli Suvanto kauniine hiekkarantoineen. Sitä sinistä savea, jota käytettiin hoitoihin, oli siinäkin riittämiin.

Tässä on ehkä syytä manita, että rautatietä rakennettaessa oli tehtävä näille main viemäri. Savi liejusi siinä kovimmillakin pakkasilla. Oli siinä herroille ihmettä kerrakseen. Tämä viemäristä saatu savi ajettiin juuri tuohon parantolan alapuolelle valiksi ja niin saatiin lampi. Oli Toivosen onni, että savea riitti siihen.

Lopulta parantola laitoksineen oli valmis. Mutta tässäkin kävi kuten

Seurakun...

Jatkoa siv. 3

kali, Mikko Loponen, Matti Rouhiainen, seinien paperoija Aune Meskanen, siivoojat Maria ja Elsa Riikonen, vesijohtomiehen apulainen Vili Systä sekä muurarin apulainen Eino Systä. Seurakunnan metsänvartija Heikki Lemmetti antoi altista apua rakennustarvikkeiden hankkimisessa.

Pappilan tuparakennuksen aikaansaaminen oli monen ihmisen yhteistyön tulos. Työn ulkonaiset tulokset jäivät sodan jalkoihin. Niin katoaa kaikki näkyväinen ja ajallinen. Mutta sydäimestä lähtenyt palvelemisen henki säilyy. Siinä asuu rakkaus, josta apostoli Paavali sanoo: "Rakkaus ei häviä." Se kahden ja puolen vuoden aika, jälleenrakennusaika, oli Jumalan koulua. Meidän oli tyytyminen Jumalan johdatukseen. Jumalan tahoon tyytymistä seuraa rauha ja tasapaino sydämessä. "Muista, it-ses, uhraa palvelleen, niin sä löydät rauhan tiellä Jeesuksen."

Joonas Laurila

usein käy: kun talo on valmis, tulee kuolema. Toivonen sairastui kuumeeseen. Hän oli niin parantolansa lomoissa ettei uskonut tohtoreihin vaan otti kylmiä kylpyjä. Tuonen kutsulle se ei pystynyt asettamaan estettä.

Talousneuvos Toivonen testamentasi parantolan kaikkine oikeuksineen Suomen Urheiluliitolle, joka teki siitä urheiluopiston. Kentälle rakennettiin iso lava, hankittiin voimistelutelineet, painimatot ja muut tarvittavat välineet. Juhannuksena ja joskus muulloinkin pantiin lavalla toimeen komeat tanssit. Ja kyllä siinä kelpasikin panna ja lalla koreasti. Kun Kiviniemen kasarmit olivat lähellä, moni Sakkolan tyttö otti näissä tansseissa "kapitulantin".

Siellä täällä eri puolilla armasta isänmaata elää vielä henkilöitä, jotka ovat olleet Kiviniemen urheiluopistossa. Vielä enemmän on entisiä asevelvollisia ja sotilaspäällystöä, jotka siellä ovat käyneet.

Sinne jäi rajan taa sekin kaunis opisto ja sorjat hiekkarannat.

Yrjö Veli Pitkänen

Kyytipojan jouluyö

Oli jouluaattoilta kerran
jo odotimme tuloa pukkiherran,
Mutt' tulikin maantien matkalainen
hevoskyytiä pyysi tää muukalainen.

"Lippo" valjaisiin vaan ja kello aisaan
tätä suurta kelloa käytettiin vain jouluaikaan,
Kello aisassa leilotti jouluyötä
oli kaikilla toisilla jo rauha myötä.

Tulin kotiin, toiset jo saunan kylpeneet
pukki käynyt oli, oli lahjoilla muakin muistaneet,
Kuusen kynttilät paloi, lapset lahjansa näki
he joululeikkissä lauloi, yksi kukkui kuin käki.

Mutt' kyytipoika ei vielä nukkumaan
kunnanlääkäri tuli, vie hänet kotiin vaan,
Nyt "kaisu" hepo aisoihin vikkellään
sama aisakello joulua helkkymään.

On kohta keskiyö, kylien talot pimeässä
muut kaikki nukkuu unessa sikeässä,
Mutt, kyytipoika pakkasen huurteheassa
lauleli joululaulua, tähtösten tuikkiessa.

Ei vielä pääty tähän kyytipojan jouluyö
joulukirkkoon lähtö tulee, kun vain kello viisi lyö,
Ja kohta kuuluikin herätys, ken kirkkomatkalle uskaltaa
neljäkymmentä astetta pakkasta on ja tuulikin pikkusen puhalttaa.

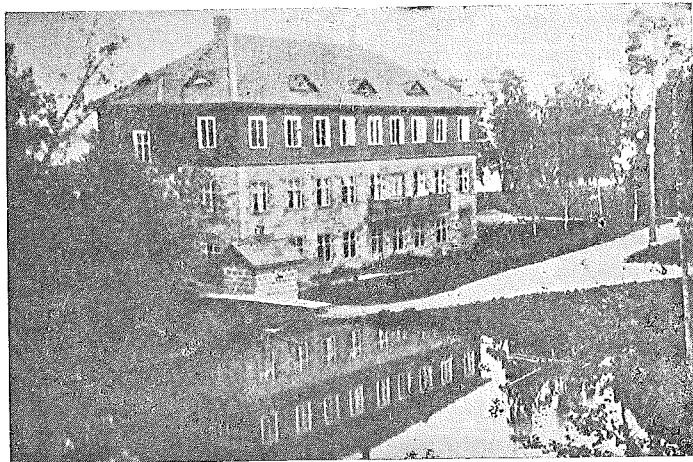
Näin isä herätti perhettään
oli itse valmis jo lähtemään,
Kaks' poikaa valmiit ol' heräämään
naiset mieluummin meni lypsämään.

Nyt "Marta" pantiin valjaisiin ja aisakello sama
ja kyytipoika pukilla istuu, pakkasen puremana,
Hevosjono maantiellä kasvaa ja kulkuset soi
tähtöset kirkkaana loistaa, ne tielle valoa toi.

Kirkkomäellä kylien miehet, kyseli toisiltaan
kuka hullu se jouluyönä, edestakaisin ajeli vaan,
Sama aisakello soi aina pitkin yötä
minä olin se hullu, mutt' minähän tein vain työtä.

Jouluaamun hämärässä, kirkolta kotia lähdettiin
aisakellojen hellistessä, rinnan kilpaa ajettiin,
Kirkonkellot vieli' takana pauhaa
toivottain kansalle joulurauhaa.

VILHO VISKARI

Vesilahden Karjalaiset 20-vuotias

Juhla aloitettiin jumalanpalveluksella Vesilahden kirkossa, ennen sitä kävivät seuran edustajat kunniakäynnillä sankarihaudalla Karjalaan jääneiden vainajien muistopaadella. Ensimmäiselle patsaalle laskivat kukat Kauko Virolainen ja Hilja Ryyppö ja karjalaispatsaalle Eino Teräväinen ja Hilka Sinkko. Jumalanpalveluksen jälkeen kokoonnuttiin Vesilahden nuorisoseuran talolle, jossa juotiin kirkkokahvit ennen vuosijuhlan alkamista.

Tähti Nuorisoseuran soittokunta aloitti juhlan Siirtolaismarssilla, jonka jälkeen laulettiin yhteisesti Karjalaisten laulu. Tervehdyssoissaan seuran pj. Yrjö Raaska mainitsi, miten karjalan heimo eli sodan jälkeen tilanteessa, jossa Suomi jäi, vapaus kesti — kaunis Karjala katosi. Senvuoksi alettiin karjalaisten keskuudessa perustaa yhdyssiteeksi karjalaisseuroja. Näin tapahtui myös täällä Vesilahdella kaksikymmentä vuotta sitten, jolloin opettaja Matti Valkosen aloitteesta perustettiin paikallinen karjalaisseura. — Jokaisella sukupolvella on viesti vietävänä tulevaisuuteen — näin myös meillä karjalaisilla. Se on viesti on-

nellisista Karjalan päivistä, viesti karmivasta lähdöstä ja rakentamisesta uusilla asuinsijoilla.

Elli Pulakka lausui Vilho Pyykön kirjoittaman runon Huomenusko.

20-vuotishistoriikin esitti seuran sihteeri mv. Viktor Ryyppö. Seuran puheenjohtajaksi valittiin teknikko Yrjö Raaska, joka on vieläkin tässä tehtävässä. Varapuheenjohtajaksi valittiin perustavan kokouksen kokoonkutsuja Op. Matti Valkonen. Ensimmäisenä vuotena osallistui seura omana vaaliliittonaan mm. kunnallisvaaleihin saaden edustajansa menemään läpi. Huomattavin tapaus seuran historiassa on ollut 12. 6. -55 paljastettu Karjalaan jääneiden vainajien patsas Vesilahden kirkkotarhassa ja jossa ovat Aleksanteri Aavan sanat: Me luoksenne kerran kiurujen lailla — Seura on järjestänyt kolmet Sakkola-juhlata ja on myös jaettu 34 rai-vaajakunniakirjaa. Tarinailtojen lisäksi on harrastettu lukuisasti urheilutoimintaa.

Juhlapuheen piti Karjalan Liiton hallituksen jäsen agr. Yrjö Räsänen, joka toi liiton tervehdyksen juhlaan ja käsitteli aluksi talvisodan jälkeistä aikaa Karjalan Li-

ton perustamisineen ja aikaa jatkosodan jälkeen, jolloin perustettiin eri puolille maata karjalaseuroja. Sodan jälkeen puhuttiin, että karjalaisten suurten kysymysten tultua ratkaistuksi, tulisi Karjalan Liitto tarpeettomaksi, mutta näin ei kuitenkaan ole käynyt, vaan se on yhä osoittanut tarpeellisuutensa. Nyt on toiminta siirtymässä yhä enemmän henkiseen ja kulttuuri-alalle. Puheensa loppuosassa agr. Räsänen tarkasteli maaltapako-ongelmaa maassamme ja karjalaisen nuorison suhtutumista karjalaiseen perinteeseen ja sen sopeutumista yhteiskuntaan.

Torvisoittokunta esiintyi jälleen ja yksinlaulua esitti rouva Luukko säestäjänään Henri Virras, jolloin kuultiin laulut: Oi kiitos kaikesta, Karjala ja Pai pai paitaressu. Ansiomerkit jakoi Liiton puolesta agr. Räsänen seuran pj. Raaskan avustamana. Pronssimerkin saivat Aino Nuora, Aino Kaustola, Terttu Virolainen, Terttu Kurikka, Anna Raaska, Kauko Virolainen, Soini Kurikka ja Viljo Purontaa. Juhliva seuraa onnittelivat seuraavat yhteisöt vapaan sanan aikana: Vesilahden kunta, Tampereen Karja-

Kiviniemen nuorisoseuralla

oli vuosikokous Viialassa Osuusliikkeen kokoushuoneessa 24. 9. Esiemies Toivo Männikkö toivotti kokouksen osanottajat tervetulleiksi ja valittiin hänet myös kokouksen puheenjohtajaksi. Sihteerinä toimi Olavi Partanen, joka esitti myös seuran vuosikertomuksen kuluneelta vuodelta. Kertomus hyväksyttiin. Meri Männikkö esitti seuran tilit ja luki tilintarkastajain lausunnot. Tilit hyväksyttiin ja johtokunnalle myönnettiin vastuuvapaus. Esiemheksi valittiin edelleen Toivo Männikkö. Myös johtokunnan erovuoriset jäsenet tulivat valituiksi ja kuuluvat johtokuntaan: Iivari Karpanmäki, Helmi Uosukainen, Väinö Vuorinen, Helvi Räikkönen, Nestor Nykänen, Asta Valkonen, Olavi Partanen ja Ester Heino. Tilintarkastajiksi valittiin Väinö V. Lius ja Juho Kauranen sekä varalle Lempi Nykänen ja Elina Vuorinen. Johtokunnan tekemä työohjelmaehdotus ja talousarvio hyväksyttiin. Johtokunta valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi Väinö Vuorisen, sihteeriksi Olavi Partasen sekä raha-asioita hoitamaan Meri Männikön ja Iivari Karpanmäen.

laisesseurojen piiri, Suvanto-Säätiö, Lempäälän Karjalaiset, Tampereen Karjalaseura, Pirkkalan Karjalaiset, Viialan Karjalaiset, Sakkolan nuorisoseura, Kiviniemen nuorisoseura, Petäjäjärven Martat, Petäjäjärven nuorisoseura, Vesilahden Veikot, heimoletti Karjala, Vesilahden Osuuskassa ja Vesilahden Säästöpankki.

Tervehdysten päätyttyä pj. Raaska kiitti onnittelusta ja päätteeksi laulettiin Hämäläisten laulu.

Helsingin Sakkola-Seuran perinteellinen kirkkojuhla

Juhlaa vietettiin viidettä kertaa 7—8. 10. 1967 nyt Suomen itsenäisyyden 50-vuotisjuhlallisuuksien merkeissä. Juhlat alkoivat lauanta-iltana Suurkirkossa pidetyllä ehtoollisjumalanpalveluksella, jossa rippisaarnan piti rovasti Joonas Laurila.

Sateisen yön jälkeen valkeni sunnuntai kauniina, ajoittain aurinkoisena, kun joukko sakkolaseuralaisia kokoontui Hietaniemeen kello 8.30 kunnioittamaan kukkatervehdyksin sankarivainajien muistoa. Muistotilat esitti Sakkola-Seuran varapuheenjohtaja fil. Juhani Laamanen. Puoli tuntia

Sakkolan Lapinlahden nuorisoseura

piti 59 vuosikokouksensa Punkalaitumella Erkki Pärssisen luona. Kokouksen puheenjohtajana toimi Albin Kallonen ja sihteerinä Helka Lemmetti. Vuosikertomuksesta ilmeni mm. että oli pidetty Lapinlahden kyläjuhla, jossa oli osanottajina toista sataan henkeä maan eripuolilta. Kaikki entisiä lapinlahtelaisia. Rahastonhoitaja Juho Kuoparinen esitti seuran tilit, jotka hyväksyttiin ja myönnettiin tilivollisille vastuuvapaus. Seuran puheenjohtajaksi valittiin 27 kerran Albin Kallonen. Erovuoriset johtokunnan jäsenet valittiin myös uudelleen. Edustajiksi Eteläkarjalaisten Nuorisoseurojen Liiton ja Vuoksen—Muolaan Nuorisoseurapiirin vuosikokouksiin valittiin Albin Kallonen ja Helka Lemmetti. Ensi vuonna päätettiin pitää seuran 60 vuotisjuhla.

myöhemmin seisoi sama joukko vähän lukumäärältään kasvaneena hautausmaan toisella laidalla sijaitsevan Karjalaan jääneitten vainajien muistomerkin äärellä, jossa muistotilat lausui Sakkola-Seuran isäntä Reino Söder. Jälleen puolen tunnin kuluttua sama joukko oli siirtynyt Helsingin valtavyölän, Mannerheimintien varrelle Hesperianpuistoon Larin Parasken muistopatsaalle. Patsaan äärellä puhui Helsingin Sakkola-Seuran puheenjohtaja päätoimittaja Tyyne Kerttu Virkki. Lempaalaassa syntynyttä, myöhemmin Sakkolan Vaskelaan avioitunutta runonlaulajaa on pidettävä kaikkein tunnetuimpana sakkolalaisena. Hän oli muistineri, jolle ei löydy vertaa. Hänen muistamia runoja on talletettu 52 000 säettä sekä lisäksi sananlaskuja, arvoituksia ja itkuvirsiä yli 2000, puheenjohtaja Virkki mainitsi.

Nämä kunnianteot karjalaisuuden puolesta eläneiden ja kuolleiden muistomerkillä olivat Helsingin Sakkola-Seuran osuus Suomen itsenäisyyden juhluvuoden ohjelmassa.

Kello 10 alkoi Suurkirkossa rippikirkko, jossa syntyperäinen sakkolalainen tuomiorovasti Eino Sares saarnasi tekstinsä Matt. 25:14—30. Jumalanpalveluksen jälkeen jatkui kirkkojuhla Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntasalissa, jossa nautitun kirkkokahvin jälkeen oli ohjelmaa. Kun oli veisattu virsi, Nyt silmäni mä nostan, Tuomiokirkkoseurakunnan Laudamus kuoro esiintyi. Tervehdyspuheen piti Sakkola-seuran puheenjohtaja Tyyne-Kerttu Virkki. Puheessaan hän toi sattuvasti esille sakkolalaisen pienen suurnaisen, kansanrunon taitajan Larin Parasken maailman kuulun elämäntyön. Tämän köyhän kansannaisen kautta on suomalainen kansan perimärunous tullut si-

Ansiomerkkien saajat vas: Viljo Purontaa, Soini Kurikka, Aino Kaustola, Terttu Kurikka, Aino Nuora, Anna Raaska, Kauko Virolainen ja Kerttu Virolainen.

Kuulumisia Keski-Suomen sakkolalaisilta

Jyväskylässä, Jyväskylän maalaiskunnassa, Laukaassa, Suolahdessa. Äänekoskella, Saarijärvellä ja hajallaan muualla Keski-Suomessa asuu huomattavan paljon entisiä sakkolalaisia, jotka keskinäisten yhteyksiensä ylläpitämiseksi ovat perustaneet tänne Keski-Suomen Sakkola-seuran. Seuran kotipaikkana on Jyväskylän kaupunki ja seura tulee kokoavana ja rakentavana elimenä palvelemaan täällä kaikkia sakkolalaisia. — Aktiivinen karjalaisuus on seuran jatkuvana ohjearna ja näissä merkeissä myöskin seuran johtokunta on päättänyt järjestää sakkolalaisten pikkujoulujuhlan joulukuun 3. päivänä (klo 16.00) Jyväskylässä Kauppaseuran huoneustossa (Yliopistonkatu 20). Kaikki sakkolalaiset pitänevät tämän mielessään ja saapunevat joukolla suorittamaan ohjelmaa. Meillä sakkolalaisilla on täällä myöskin oma seuralehtemme "Sakkolalainen", joka ilmestyy vain yhtenä kappaleena seuran / tilaisuuksiin mm. tulevaan pikkujoulujuhlaan. Lehti painetaan "nyrkkipainossa" ja siihen voi jokainen sakkolalainen kirjoittaa haluamiaan ajatuksia aina vitseistä ja kaskuista lähtien. Valokuvia ja piirroksia myös lehti ottaa mielellään vastaan. Lehden seuraavan numeron toimittajana on piiriesimies Heino Kurikka (os.

vistyneen maailman tietoisuuteen. Oopperalaulajatar Aino Elenius, yksi Sakkolan pappilan tyttäristä esitti Eila Groopin säestyksellä Kilpisen ja Hannikaisen lauluja. Sitten kuultiin tuomiorovasti Eino Sareksen Sakkola-aiheista muistelmatarinointia. Veisattiin yhteisesti virret, Oi kuningasten kuningas ja Sun kätes Herra voimakkaan. Rovasti Joonas Laurila puolestaan tarinoi tämän jälkeen muistelmien merkeissä.

Suolahti). Lehden toimittajan lisäksi ottavat kirjoituksia, kuvia ja piirroksia vastaan myös seuran puheenjohtaja, opettaja Aarne Roininen (os. Cygnaeuksen kansakoulu, Jyväskylä) ja seuran sihteeri, so-tilasteknikko Soini Karjalainen (os. Kalervonk. 3 A, Jyväskylä). Kaikki

Oopperalaulajatar Aino Elenius

Helsingin Sakkola-Seuran hengellisessä juhlassa esiintyi oopperalaulajatar Aino Elenius. Juhlan jälkeen oli minulla Suvannon Seudun edustajana tilaisuus pieneen keskustelutuokioon tämän viehättävän oopperatähden kanssa.

— Onko teille jäänyt paljon muistoja Sakkolasta?

— Ne ovat vain sellaisia pieniä lapsuusajan tapahtumia. Olin kuudentoista vuoden ikäinen kun muuttimme sieltä pois. Äitini oli rovas-tin leski ja jouduimme tekemään tilaa uudelle papille.

— Onko jäänyt mieleenne erikoisia ihmisiä Sakkolasta?

— Meillä pappilassa kävi paljon vieraita, pitäjäläiset toimittivat siellä asioitaan ja usein kävi vieraita kauempaakin. Muistan kui-

Vapaan sanan aikana esitteli Suvannon Seudun toimittaja Iivari Karpanmäki juuri ilmestyvän, Suvanto-Säätiön julkaiseman Aleksanteri Aavan runokokoelman Vuoksen varsilta. Toimittaja Martti Tenkanen Harjavallasta esitteli kohdakkoin ilmestyvää 2 osaista romaaniaan Karjalasta kajahtaa. Päättöpuheen piti Sakkola-Seuran varapuheenjohtaja fil.lis. Juhani Laamanen, minkä jälkeen veisattiin loppuvirsi Jumala ompi linnamme.

lehdet valokuvineen ja piirroksineen säilytetään Sakkolaseuran arkistossa, josta ne tulevat kertomaan tuleville polville ajastamme ja elämästämme, jollaista vain harvoin vuosisatojen aikana tulee saman sukupolven ja saman heimon osalle.

Samuli

tenkin kansakoulunopettaja Iida Pitkäsén, joka kävi usein meillä vierailmassa. Hän oli herttainen vanhankansan ihminen, hyvin aktiivinen ja toimelias.

— Kävittekö myöhemmin usein syntymäpitäjässänne?

— Vain kerran kävin Sakkolassa 1930 luvulla. Minulla ei ollut siellä mitään kiinnekohtaa. 1921—23 — opiskelin Helsingin Konservatoriossa, nimi muutettiin myöhemmin Sibelius Akatemiaksi. Suomalaisen Oopperan palveluksessa olin kahdeksantoista vuotta ja vielä senkin jälkeen esiinnyin siellä usein vierailijana. Mieheni nimi on Urbano, mutta olen käyttänyt tyttö-nimeäni, sillä kaks'osaiset nimet ovat vähän hankalia esim. oopperaohjelmissa.

— Oletteko esiintyneet ulkomaiden oopperoissa?

— En ole. Opiskellut olen kyllä moneen otteeseen useissa maissa mm. Italiassa.

— Sakkolastahan on lähtenyt toinenkin kuuluisa oopperalaulajatar.

— Niin, hän on Hanna Granfeld. Hän syntyi ja kasvoi Petäjärven hovissa ja minä taas Sakkolan pappilassa.

Haastattelumme oli lopussa ja laulajatar kiirehti tuttaviansa luo jatkamaan keskeytynyttä seurustelua.

I. K.

Terveiset Canadasta

Suomalaisia vieraita on ollut runsaasti täällä. Expo maailman-näyttely Montrealissa on sitä myös auttanut. Skandinaavian paviljongissa oli Suomen osasto, sen halusivat monet nähdä. Toronto, teollisuuden ja liike-elämän keskus vetää Euroopan siirtolaisvirrasta Canadaan vuosittain suurimman osan, noin 200 000. 2 miljoonaa asukasta tulee kaksinkertaistumaan lyhyessä ajassa. Tähän suunnistautuvat myös turistit, niinkuin Tyyne Kerttu Virkki, kovin kiireisesti kyllä. Antti Kuisma lukkarikuoroineen oli täällä myös, vain kaksi yötä ja pyhä, siinä kaksi esiintymistä, — Kiellisessä ja Suomalaisessa — ei liienyt paljoa aikaa seuranpitoon. Koe-

tin näyttää autollani vähän Suur-Torontoa päältäpäin. Meitä Sakkolan asukkaita, jos jälkipolvet laskee mukaan on reilusti yli kahdenkymmenen. Vain muutamilla oli tilaisuus tervehtiä kotipuolen asukkaita sekin lyhyt hetki toi mieleen muistoja kuin olisi käväissyt Sakkolassa. Muuten runsaan ja myöhemmin tulleen suomalaisväestön takia vastaanotto eestiläisten kanssa heidän kirkossaan oli parhaita. Viimeistä seisomasijaa myöten oli kirkko täynnä. Kiitos käynnistä, joka toi kotoisen tuulahduksen. Sinne Sakkolaan ne puheet aina herkästi luiskahtavat. Ei ole aika synnyinseudunmuistoja vienyt täälläkään. Meistä tarmokkaimman, Aimo Naskalin matkanpää on Mount Pleasant hautausmaa. Hänen koko elämänsä oli isänmaallisissa riennoissa kulkemista kuin helminauha.

Suomen sointu ja kirkkokuoroissa täälläkin. Tirehtööri A. Kuisma, vieraamme valitti ettei ollut aikaa käydä naapurintytön, Ainin, haudalla. Maanantaina oli jo jatkettava aikataulun mukaan matkaa. Mutta paljon he kuukauden matkalla kerkesivät nähdä — etelän vehmaista tasangoista aina pohjolan perukoille — Timminsin kultakaivos alueille, jotka ovat vanhoja suomalaisseutu- ja myös. Oli hyvä että syrjäseutujakaan ei unohdettu. Me torontolaiset tulemme kaikilta huomioiduksi.

Hyvää joulua toivomme kaikille lukijoille ja jälleenpaluun aamun sarastusta — me kaikki lehden tilaajat.

Väinö Vanhanen

Kiittäen kirjeestä lähettämme joulutervehdyksemme kaikille sakkolalaisille ja muillekin suomalaisille sinne "suureen maailmaan".

Lehtemme asiamieskokous 8. 11. 1967

Tilaushinta pysyy ennallaan
5 mk vuosikerta

Kokouksessa käsiteltiin monia lehden kannalta tärkeitä kysymyksiä. Lehti ilmestyy ensi vuonnakin entiseen tapaan.

Vasemmalta seisomassa: Yrjö Sikanen, Jalmari Naskali, Väinö Saksanen, Uuno Pulakka, Johannes Pulakka, Eeva Koiranen, Vilho Sipiläinen, Viljo Kurikka, Väinö Viskari, Tauno Meskanen, Hilkka Honkanen, Matti Riikonen, Laina Nuora, Väinö Kekki, Yrjö Raaska, Mikko Repo, Juha Kauranen, Albert Nihli, valokuvan ottaja Ville Kaarineva, istumassa: Iivari Karpanmäki, Helmi Uosukainen, Eemil Leinonen, Lempi Hirvonen, Vilki Ryyppö ja Toini Repo. Kuvasta puuttuvat ainakin seuraavat asiamiehet: Matti Niippa Pirkkalasta, Amalia Hartikainen Hämeenlinnasta, Linda Ylösmäki Vammalasta, Tauno Huuska Saarijärveltä, Helmi Sipponen, Yrjö Pitkänen ja Soini Karjalainen Jyväskylältä, Martti Kallonen Väärimajasta ja Sakari Ryyppö Messukylästä. Lisäksi toimivat lehtemme asiamiehinä Rautatiekirjakaupat, kaikki postitoimistot ja useat lehtitoimistot eripuolilla maata. Muistakaa uudistaa tilauksenne.

Ahon reunalta

Päivät lyhenivät ja illat pitenevät niinkuin aina syksyllä tapahtuu. Oli marraskuu 1917. Eräänä tummana yönä kulki kaksi miestä kylän ahoa. Kuun sirpin valjussa valossa kuvastuivat kiväärien pitkät piiput. Se oli outo, säikähdyttävä näky rauhallisesti nukkuvan kylän yössä. Siinä ahon sivussa riihikotoksen pimennessä tarkkailivat toiset kaksi miestä edellisten kulkua. Heillä ei ollut aseita näkyvissä. Tässä marraskuun yössä väreili jännitys, elettiin suurlakon kiihkeitä päiviä.

Lokakuun vallankumouksen nimellä kulkeva bolsheviikkien valankaappaus Venäjällä säteili meille marraskuun suurlakkona. Tämä viikon kestävä lakko antoi aavistuksen miten mustina velloivat curiteet maassamme. Sattui verisiä kahakoita ja ryöstöjä kautta maan. Kylässä asui paljon rautatien rakennusmiehiä. He olivat poliittisesti järjestäytyneitä väkeä, joista suurin osa kuului rautatietyömaan ammattiosastoon 32. Tämä osasto oli asettanut lakkokomitean, jonka tehtävänä oli valvoa että kaikki pyörät seisoivat. Tämä komitea oli asettanut puolestaan vartioid. Mikä niiden tehtävä lienee ollut ei ollut tiedossa, mutta niiden esiintyminen herätti kylässä levottomuutta, siksi niiden toimintaa tarkkailtiin suojeluskunnan taholta. Tämä lakkokomitea oli saanut Raudusta käsin määräyksen toimittaa ase-etsinnät kylässä. Porvari aseistautuu. Aseet pois, oli sotilaallinen käsky. Lakkokomitean puheenjohtajana oli kylässä jo vuosia elellyt Ville Martikainen, sopuisa mies, pisti vain käskyn taskuun ja naureskeli koko jutulle. Tämä lojaalisuus ei tyydyttänyt komitean punaisia aineksia, heitä liittyi neljä miestä Raudusta tullessaan lakkojunaan, mikä oli

matkalla Käkisalmeen jonne oli saapunut kotkalainen kahdensadan miehen vahvuinen, hyvin aseistettu punakaartin osasto johtajanaan Sortavalaissyntyinen seikkailija Heikki Kaljunen, joka oli valmis antamaan voimaa asetarkastusten toimeenpanoon. Kun Käkisalmissa oli jo tarpeeksi tarkastettu ja suoritettu murhiakin, läksi se kohti Rautua 20 päivän iltana, mutta se kohtasikin Pyhäjärven asemalla suojeluskuntalaisia ja joutui niiden kanssa taisteluun. Täällä kaatui kolme suojeluskuntalaista ja kolmisenkymmentä joutui vangiksi. Osa joukkoa jäi Pyhäjärvelle, mutta Kaljunen jatkoi aamulla matkaa kohti Rautua.

Santeri Ollikainen kertoi, hän piti silloin kauppaa Petäjäjärven asemalla, että hän valvoi hyvin myöhään illalla. Akkunaan koputettiin, mentään katsomaan ovelle, oli siellä Martikaisen Ville ja selitti: "Kuule, naapuri, älä tule nyt aamulla asemalle, sen minä vain sinulle tulinsanomaan".

Tyhjän autiolta vaikutti asema, puolenkymmentä miestä siinä oli seisoskellut ennemmin, junan lähestyessä nekin kiireesti poistuvat. Muutama muija oli vain ikkunoista pilkistellyt, kertoi Kaarinevan Ville, joka oli suojeluskunnan puolesta tilannetta tarkkailemassa.

Junan pysähtyessä Kaljunen tuli yksin ulos ja Martikaisen Ville asteli reippaasti vastaan tehden sotilaallisen tervehdyksen ja antoi tilanneselostuksen, minkä kuultuaan Kaljunen veti kättä päähineeseen. Juna vislasi ja alkoi kimpia kohti Rautua. Ville painui tyytyväisin mielin mökilleen, oikaisi uuninvieruspenkin lämpimään ja vaipui rauhaisaan uneen.

Missä olivat ne neljä Kaljusta vastaan mennyttä miestä? Pakoon

olivat pötkineet kun alkoi ammunta Pyhäjärven asemalla, jossakin yönsä viettäneet ja jääneet junasta. Nyt he rohkeina poikina puoleen päivän maissa kävellä jumppasivat Petäjäjärven asemalle, odottaen samanlaista näytelmää, minkä olivat Pyhäjärvellä nähneet, suojeluskuntalaisia vangittuina, verissä päin.

Ei täällä ollut mitään. Varis vain nuokkui asemalaiturilla. Ei saatana, nyt pannaan toimeksi. Akat järjestämään kahvia kun kotkalaiset palaavat. Sitten pannaan täälläkin ranttaliksi — ne on poikia perkele.

Mutta kovia poikia olivat myös Sakkolan suojeluskuntalaiset. Pitkin Suvannon rantoja oli kiertänyt käsky. Suvanto laiva oli valmiina kuljetukseen. Miehiä kokoon-tui. Emil Paaso ja Aleks Karonen kiirehtivät Petäjäjärvelle järjestämään häiriöitä, oli aikomus irrottaa kiskot ja antaa tulilylätys.

Tämä Sakkolan suojeluskunnan esiintyminen keskeytti kotkalaisten Raudussa alullepanemat vangitsemiset ja kuulustelut. Kaljusen täytyi suinpäin kiiruhtaa joukkoiheen ohi Kiviniemen, minne hän pelkäsi suojeluskunnan kokoontuneen. Tieto Valkjärven miesten kokoontumisesta Vaalimon kylään sadan miehen voimalla lisäsi vain kiirettä. Niin jäivät Petäjäjärven asemalla kohvit juomatta.

Näin velloivat tapahtumat tuona kohtalokkaana syksynä Sakkolassa. Mutta niissä oli eräs lohdullinen piirre. Ne kaksi Villeä sinä marraskuun aamuna Petäjäjärven asemalla. He edustivat kahta vastakkaista ideologiaa, mutta kummankin tavoitteena oli suojella kylää terrorilta. Jos tämä tavoite olisi esiintynyt yleisemmin, itsenäisyytemme alkuvaiheet olisi ehkä kirjoitettu toisin.

Viki

PARTIOSSA SUVANNON TAKANA

Katkelma vänrikki Seitolan kertomuksesta joulukuulta 1939.

— Vedin partion tie yli metsään ja yritimme eteenpäin, mutta törmäsimme majoitusalueeseen jo noin viidenkymmenen metrin päässä tiestä. Tällöin katsoin parhaaksi palata tielle ja pyrkiä rantaan sekä takaisin omalle puolelle. Se oli uhkayritys, mutta olimme niin väsyneitä edellisen yön tarpomisesta, että emme umpihangessa pitkälle olisi jaksaneet. Ajattelin että jos pääsisimme yllättäen naapurin etulinjan läpi, niin ehkä selviäisimme.

Tiesin, että edessä Suvannon rannalla valoisaan aikaan ei olisi kovinkaan tiheää varjoketjua. Päästyämme tielle saimme jonkun harvan laukauksen peräämme lähtiesämme hölkkäämään kohti ranta. Patja siirtyi oppaaksi, sillä hän oli kotoisin Lapinlahden kylästä, jota kohti lähdimme. Jonkin matkaa juostuamme oli tiessä melkein 90 asteen mutka vasemmalle ja mutkan takana törmäsimme korsutyömaahan, jossas oli ukkoja kuin muurahaisia. Syntyi aika kuhina, kun nämä huomasivat että "valko-banditiitan" siinä tiellä juoksevat. Pysähdyimme ja seisaalla ammuimme muutaman sarjan työmaalle. Ei ollut aikaa katsoa tuloksia, vaan hyppäsimme tieltä Suvannon puoleiseen lepikkoon, mutta jälleen tuli yllätys. Sielläkin oli korsuja, joiden ovet olivat tulosuuntaamme ja niiden edessä seisoivat vartiomies. Ilmeisesti hän oli kuullut räähinän, sillä kivääri oli jo tähtäysasennossa. Joku partiomies ennätti ennen häntä.

Käännymme jälleen oikealle ja juostuamme lepikossa satakunta metriä tulimme kumpuilevalle pel-

toaukealle. Aukean laidassa olevaa notkelmaa myöten käännymme taas taas juoksemaan Suvannolle päin. Notkelman päässä oli kaivo ja jonkin matkaa sen takana talo. Kaivolla oli lumipukuinen venäläinen vettä vinttaamassa. Kun pääsimme parinkymmenen metrin päähän, tämä jäi hölmistyneenä katsomaan, kun kiiruhdimme lähellä olevaa latoa kohti.

Koska vihollisella ei ollut asetta, kielsin ampumasta, ettemme hälyttäisi etulinjaa, sillä aloimme lähestyä sitä. Tullessamme ladon luo alkoi ampua kuitenkin pikakivääri tai konekivääri. Ladossa oli ovet kummassakin seinässä, joten sen läpi pääsi menemään, ja kun sitten pääsi ainakin hetkeksi näkösuojaan, juoksimme ladon läpi. Alikersantti Seppälä lähti kuitenkin kiertämään latoa ja sen nurkalle hän kaatui. Palasin katsomaan, kuinka oli sattunut. Hän oli saanut osuman takaraivoonsa ja vaikutti kuolleelta.

Partioni oli nyt tullut rantatörmällä rannan suuntaan kulkevalle tielle ja eteni sitä myöten rannan suunnassa, sillä tien ja rannan välissä oli piikkilankaeste. Nyt oli naapuri jo hälyttänyt etulinjansa ja meitä kohti ammuttiin rantatörmällä olevista pesäkkeistäkin. Ehdittyäni tielle, näin kersantti Merosen kaatuvan suoraan suulleen. Juoksin hänen luokseen ja käänsin hänet selälleen. Pari kertaa jalat nytkähtelivät ja siihen raukeni. Luotisuihku oli mennyt selästä sisään ja lumipuku värjäytyi rinnanakin puolelta punaiseksi.

Tien ja rannan välissä törmällä oli talo ja sen luona aukko piikkilankaesteessa. Ennenkuin sinne päästiin, sain kuitenkin todeta vielä kahden miehistä kaatuvan. En-

nen taloa kersantti Hailko kaatui ja kotitalonsa pihalle kaatui myös Patja. Ollessani juuri kumartumena Patjan puoleen sain äkkiä syssäksen, joka heitti minut sivuttain maahan. Luotisuihku oli osunut reppuuni ja siinä olevaan hyökäysvaunumiinaan.

Vasta jälkeinpäin olen suunnannut sitä, että suihku ei osunut miinassa olevaan nalliin. Syöksyin nyt törmää alas rantajälle. Siellä olimme hetken suojassa vihollisen tulelta, mutta edessä oli vielä toista kilometriä leveä Suvannon selkä. Nyt ei ollut varaa jäädä miettimään, vaikka tiesikin joutuvansa tuleen heti rantatörmän katveesta selvitteään. Annoin käskyn hajaantua viuhkamaisesti ja lähteä pyrkimään vastarannalle. Jäljellä olivat tällöin alikersantti Voittomäki, korpraali Lifländer ja Seppä. Seppä sanoi olevansa haavoittunut jalkaan, mutta voivansa vielä juosta. Kehoitin häntä tulemaan perässäni ja lupasin auttaa, kun hän ei enää jaksaisi. Läksin juoksemaan äkkimutkia tehden ja aina välillä maahan heittäytyen. Rannalta ampui konekivääri ja ehdittyäni parinsadan metrin päähän yritti myös piiskatykki osumaa minuun. Koko venäläisten puoleinen ranta oli nyt yhtenä räntinä, mutta hajaantumisemme vuoksi tulikin hajosi. Kyllähän siinä sekä luodit että kranaatit viuhkuivat, joskus läheltäkin, mutta kun ei osunut niin ei osunut.

Totesin siinä matkan eräässä vaiheessa, että venäläiset olivat sytyttäneet tai sitten ampuneet Patjan talon tuleen. Ehkä he luulivat osan partiosta jääneen sinne, kun jäällä oli vain neljä.

Ehdittyäni puoliväliin Suvantoa avasi oma tykistö tulen ja ampui

Karjalasta kajahtaa

Näinä päivinä ilmestyy, jos ei ole jo niin tapahtunutkin, kirjakauppoihin tämän lehden lukijoille poikkeuksellinen romaani, Karjalasta kajahtaa I ja II. Romaanin kirjoittaja on ent. Pyhäjärvi-lehden toimittaja kirjailija Martti Tenkanen, hänen kirjoituksiaan on ollut meidänkin lehdessämme. Kirjan kustantaja on SLEY, jonka johtajana toimii karjalainen pappi ja kirjailija, rovasti Toivo Rapeli.

Tenkanen itse kertoi romaaneistaan seuraavaa: Romaaneistani tapatte monta tuttua hahmoa, nimeä, paikkaa, tapahtumaa ja sattumaa kirjailijan vapaudella kuvattuna. Siellä on tapahtumia Sakkolan Karholasta, kirkolta ja kirkosta useammassakin yhteydessä, mutta myös Haparaisista, Vilakkalasta, Kovero-ojalta, Sortalahdesta, Pyhäjärven kirkolta, Kiviniemestä, Käkisalmea ja Viipuria myöten.

Entiseltä kotiseudultani saamiani aiheen ituja, ideoita, olen kertoillut milloin historiallisella tarkkuudella, milloin vanhan karjalaisen tarinaniskijän vapaudella.

Kirjojen kansikuvat on tehnyt mainoshoitaja Eka Karppanen, jonka käsialaa ovat myös Suvannon Seudun kansikuvat.

vastarantaa. Se tuntui hyvältä, mutta ennen rantaan ehtimistä oli äänessä naapurinkin tykistö ja ilmassa oli rautaa yhden partion osalle yllin kyllin. Vielä oli ylitettävä oma jäällä oleva piikkilankaeste ja sitten voi huokaista omassa pesäkkeessä. Olin tullut maihin Keljan kohdalla.

(Katkelma P. Eusitaipaleen teoksesta: Karjalainen pataljoona talvisodassa siv. 156—158.)

Er. P 6.)

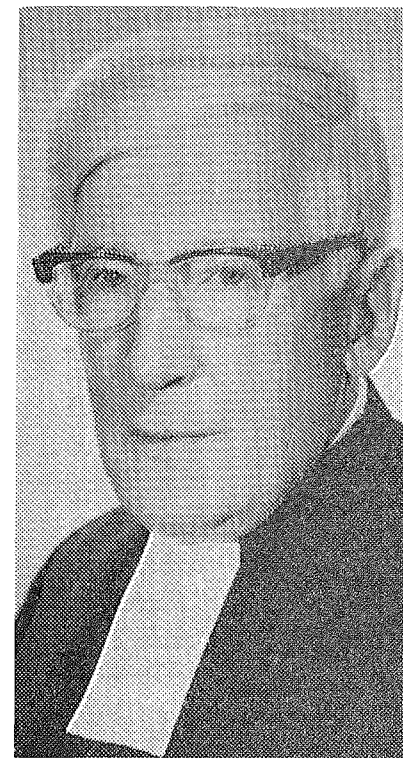
HILMA ALHO

TANELIN JOULURAUHA

Taneli, talon isäntä, vanhapoika pitkänmatkaa. Sananparren kuulleen muisti: "Ennen kesän lehmättä, kuin emännättä joulun." Tätä kävi miettimähän, tuumimahan syksyn tullen: Päässyt olen miehen ikään. Talo tarvitsee emännän, astelemahan aittatiellä. Tuumasta tuli totinen tosi, mutta ketäpä Taneli kosi. Kolmesta valita piti ja yksi vain miehelle suotiin. Kaikki kauniita olivat, vanhanpojan mielistyä. Rakkaus, sitähan olla piti, sehän se sydämen alla oli ja iti. Kosiskohan naapurin tyttöä norjaa, köyhää, sinisilmäistä, sorjaa. Vai tulikohan parempi kauppa, sen kuivan puotineidin kanssa, joka yksinänsä vanhenee. — Mene ja tiedä. Ja sitten se muhkea leski vieraasta pitäjästä, jolla on talo, lehmät ja lampaat, valmiit lapset ja tekohampaat ja hyvä työihminen, siitähän tulisi hyvä talon pönkä.

Aivanhan tässä sekaisin menee, joulun lähennee ja järki vähenee. Keltäpä neuvoa kysyisin — Isä on vanha, eikä äiti ymmärrä, näitä vanhanpojan ongelmia. Taneli tuumi ja oivalsi, että onhan tässä tähänkin asti toimeen tultu ja vastakin tullaan. Jääköön koko naimahomma vielä vuodeksi eteenpäin. Ei sovi tärkeissä asioissa kiirehtiä. JA NIIN SAI TANELI JOULURAUHAN.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

Lääninrovasti Joonas Laurila syntyi 28. 10. 1897 Liperissä. Hän suoritti ylioppilastutkinnon 1916 Kuopion Klassillisessa Lyseossa. Pappisvirkaan edellyttävän jumaluusopillisen tutkinnon hän suoritti Helsingin Yliopistossa 1919 ja vihittiin papiksi Oulun tuomiokirkossa 11. 1. 1920. Pastoraalitutkinnon Laurila suoritti 1926.

Yli 47 vuotta pitkän pappispalveluksen on lääninrovasti Laurila suorittanut Savossa, Karjalassa ja Eteläpohjanmaalla. Ylimääräisenä pappina hän nuoruusvuosinaan palveli Tuusniemellä 1920—1930 ja virallisena apulaisena Kuopion tuomiokirkkoseurakunnassa 1934—1941. Kuopion lääninsairaalan ja -vankilan pastorina hän oli 1931—1934. Ensimmäisen vakinaisen viran hän sai Sakkolasta, jossa hän oli Kirkkoherrana 1941—1949, josta virasta hän siirtoseurakuntien lakkauttamisen vuoksi siirtyi Alajärven Kirkkoherraksi vuosiksi 1950—1962. Lappajärven rovastikunnan lääninrovastiksi Laurila valittiin 1956, jo-

ta virkaa hän hoiti eläkkeelle siirtymiseensä 1962 asti. Rovastin arvon hän sai 1947.

Eläkevuosinaan lääninrovasti Laurila viettää Helsingissä, jossa hän jatkuvasti toimii eri seurakunnissa. Hänen jättämänsä kuva sielunpaimenesta on ehyt ja kaunis. Häntä kunnioitettiin ja rakastettiin kaikissa niissä seurakunnissa, joissa hän palveli. Aivan erityistä hänestä on tosi pappina jäänyt muisto entisen Sakkolan seurakunnan asukkaitten keskuudessa. Hänen uskonsa ja palveluaaktiutensa oli vaikeina korpivaelluksen vuosina rakkaitten sakkolalaistensa parissa sitä luokkaa, johon joka mies ei ole yltänyt. Kun lääninrovasti Laurila joutui 70-vuotispäivänään monien onnittelevien kohteeksi, yhtyy näihin jokainen Sakkolan seurakunnan jäsen.

Eino Sares

Rovasti Laurila kuuluu edelleen myös Suvanto Säätiön hallitukseen ja -valtuuskuntaan ja joutuu tässä ominaisuudessa vieläkin seuraamaan sakkolalaisten elämänmenoa, joten tunnemme, että hän on yksi meistä. Yhtyen kaikessa edelliseen.

Suvannon Seutu

85 vuotta täytti 10. 11. -67 maanviljelijä Martti Viskari Lempäälän Kuljussa. Hän on entisiä Purpuan kylän asukkaita ja hänet tunnetaan nuoruusvuosistaan asti hyvänä hevosten kasvattajana. Haparaisten kansakoulun johtokuntaan hän kuului useita vuosia. Osallistumisesta nuorisoseuratyöhön on SNL myöntänyt hänelle ansiomerkin. Ruumiillisesti ja henkisesti hän on pysynyt virkeässä kunnossa ja viettä merkkipäiväänsä kodissaan Kuljun Kukkolassa lähimpien omaisten parissa.

80 vuotta täytti 16. 10. -67 opettaja Matti Kallonen Lauritsalassa. Hän on syntynyt Sakkolan Lapinlahdella maanviljelijän poikana ja

suoritti kansakoulun kurssin Petäjärvellä. Hän oli perustamassa Sakkolan Lapinlahden nuorisoseuraa ja lienee ainoa elossa oleva seuran perustajajäsen puolisonsa Hellin kanssa. Kansakoulunopettajaksi hän valmistui Rauman seminaarista v. 1919 hän tuli opettajaksi Käkisalmen maalaiskunnan Vuohensalon koululle, jossa toimi talvisodan päiviin saakka. Evakkoaikana hän hoiti opettajan tehtäviä Karstulassa. Kun Kannas oli vallattu takaisin, hän palasi entiselle koululleen Vuohensaloon. V. 1944 oli edessä lopullinen lähtö Vuohensalosta. Sotien jälkeen hän sai viran Lappeen Nyrhilän koulusta, jossa toimi eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

80 vuotta täytti emäntä Anna Suokas o.s. Karvanen Lempäälässä 16. 11. -67. Hän on syntynyt Petäjärvellä. Anna Suokas on suorittanut elämäntyönsä maatalon emäntänä ja lasten kasvatajana Kiviniemessä. Hän on osallistunut vuosikymmenet Kiviniemen—Röykkylän Marttojen toimintaan. Vanhuudenpäiviä hän viettää nuorimman poikansa perheen kanssa omassa kodissaan. Hän on vielä pirteä ja aikaansa seuraava. Me omaiset ja entiset naapurit toivotamme hänelle paljon onnea ja Korkeimman siunausta.

75 vuotta täytti 7. 11. -67. maanviljelijä Juho Pajari Lempäälän Moision Saikassa. Hän on ollut nuoruudestaan asti mukana aatteellisissa sekä yhteiskunnallisissa harastuksissa, joita hän on jatkanut nykyiselläkin asuinpaikallaan. Hän on kotoisin Haparaisten kylästä.

70 vuotta täytti 6. 11. -67 rouva Hilja Kekki o.s. Salonen Lempäälän Hollossa. Merkkipäiväänsä hän vietti kodissaan, jossa omaiset ja ystävät sekä maatalousjärjestöjen edustajat kävivät häntä onnittelemassa.

70 vuotta täytti 16. 12. -67 maanvilj. Väinö Vuorinen Viialassa. Hän on syntynyt Sakkolan Kiviniemessä.

70 vuotta täyttää 15. 1. 1968 mv. Vilhelm Kekki (Ristolän Ville) Lempäälän Kuljussa. Hän on syntynyt Haparaisten kylässä maanviljelijän poikana, samaa tehtävää hän on myös itse harjoittanut koko elämänsä ajan. Hänet tunnetaan myös taitavana metsätyöntekijänä. Vapaussodassa hän on ollut myös mukana.

VAINAJIA

Liinus Arvid Uskalinmäki synt. 2. 1. 1884 Keuruulla, kuoli 26. 9. 1967 Kangasalla. Hän asui vuosikymmeniä Kiviniemessä "Joensuu" ja toimi puutavarayhtiöitten palveluksessa uitto- ja metsätoissa.

Väinö Silvasti kuoli 29. 9. 1967 tapaturmaisesti Toijalassa, syntynyt Sakkolassa 22. 10. 1910.

Toimitusjohtaja Eino Huuska kuoli Tamp. Keskussairaalaissa 25. 9. 67. Hän oli syntynyt Sakkolassa talollisen poikana 4. 2. 1913. Parikymmenen vuoden ikäisenä hän perusti kotikyläänsä Röykkylään kauppaliikkeen, rakensi muutaman vuoden kuluttua naapurikylään Haparaisiin uuden liiketalon ja perusti siihen toisen kaupan, hoitaen molempia talvisotaan saakka. Sodan jälkeen hän muutti perheineen Toijalaan, perusti täällä Huuska Oy:n ja ryhtyi sen johtajana harjoitta-

69 vuotta täytti 17. 9. -67 emäntä Hilma Pullinen o.s. Vulli Urjalassa. Hän on kotoisin Sakkolan Röykkylästä.

60 vuotta täyttää rouva Aino Lapveteläinen o.s. Karpanmäki 28. 12. -67 Mikkeliissä, kotoisin Sakkolan Kiviniemestä.

50 vuotta täytti 12. 11. -67 emäntä Hilja Nuora o.s. Pajari Lempäälän Kuljussa. Haparainen oli hänen kotikylänsä, jossa hän vietti lapsuus- ja nuoruusvuotensa ottaen osaa Lotta-, Martta- ja Nuorisoseuratyöhön.

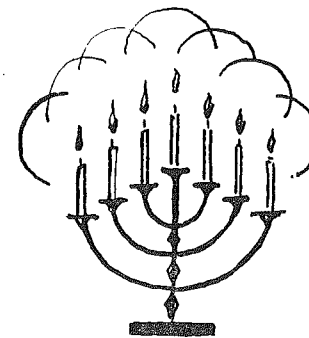
50 vuotta täytti 11. 12. -67 emäntä Iida Korhonen o.s. Kekki Rautalammin Kerkonkosken Ukonmäessä. Entinen kotikylä Haparainen. Ottanut osaa Lotta-, Martta- ja Nuorisoseuratyöhön.

maan kauppa- ja ravintolaliikettä. Joitakin vuosia sitten hän myi kauppaliikkeensä ja keskitti liiketoimintansa pääasiassa hotelli- ja ravintola-alalle, johtaen Huuska Oy:n omistamien Hotelliravintola Pirkkan ja Toijalan asemaravintolan toimintaa. Johtaja Huuska oli aktiivisesti mukana monissa vähittäiskauppiain yhteisessä yrityksissä. Hän oli Suomen Vähittäiskauppiainliiton hallituksen jäsen vuosina 1955-57 ja 1960-64 sekä liiton Tampereen piirin maatalouskauppajaoston puheenjohtaja 1963-67 ja jäsen 1958-59. Kesko Oy:n Tampereen konttorin neuvottelukuntaan hän kuului vuosina 1954-56 ja oli 1954 sen varapuheenjohtaja 1955-56 puheenjohtaja. Suomen Vähittäiskauppiainliiton kunniamerkki myönnettiin hänelle v. 1963. Kun v. 1953 perustettiin Vähittäiskaupan Takaus Oy, valittiin hänet sen johtokunnan puheenjohtajaksi. Tätä

luottamustointa hän hoiti vuodet 1953-60. Hän oli myös Toijalaan perustetun Vähittäiskaupan Teollisuus Oy syntysanojen lausuja ja perustajajäsen, toimien tämän yrityksen johtokunnan puheenjohtajana vuosina 1959-64. Tämän lisäksi hän oli usein pyydettyä epävirallisena neuvottelijana Toijalan ja valtion viranomaisten välisissä paikallisia teollistamis- ja liikennekysymyksiä koskeneissa neuvotteluissa. Nuoruudessaan johtaja Eino Huuska oli innokas aktiiviurheilija, mistä osoituksena oli mm. eräänä vuonna Viipurin piirin nuorten mestaruus 5000 metrin juoksussa.

Johtajaopettaja Aatto Viskari kuoli tapaturmaisesti kalastusmatkalla elokuussa 1967. Hän oli syntynyt Sakkolassa 24. 12. 1930. Ylioppilaaksi v. 1948 valmistuttuaan hän tuli vt. opettajaksi Pelkosenniemen. Valmistuttuaan sittemmin v. 1952 kansakoulunopettajaksi Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakoulusta hän palasi jälleen Pelkosenniemen, missä toimi poisteennoonsa saakka Aapajärven kansakoulun johtajaopettajana. Hän oli mukana erinäisissä kunnallisissa tehtävissä kuuluu parhaillaan jäsenenä mm. kunnanhallitukseen. Hän oli Pelkosenniemen opettajayhdistyksen puheenjohtaja sekä paikallisen Lions-Clubin perustajajäsen, toimien parhaillaan klubin presidenttinä. Hän oli mukana myös paikallisessa urheilu- yms. toiminnassa. Sotilasarvoltaan hän oli luutnantti ja oli hän aktiivisesti mukana paikallisen res.ups.-kerhon toiminnassa. Lähinnä jäivät häntä kaipaamaan puoliso sekä tytär ja poika, joista viimeksimainittu joutui kokemaan omakohtaisesti samaan onnettomuuteen joutuneen isänsä menetyksen.

Emäntä Maria Kukko o.s. Kekki kuoli 17. 10. -67 Huittisissa. Hän on syntynyt Sakkolan Keljassa 8. 3. 1888.

Rauhallista Joulua ja hyvää Uutta Vuotta

toivotamme kaikille tuttavillemme ja tämän lehden lukijoille. Suomi Aitta 2031 Yonge st. Toronto 7 Canada.

Lauri Pelkinen perh. 175 Varity rd. Toronto 9 Canada.

Mrs ja Mr. L. Pelkinen perh. 175 Varity rd. Toronto 9. Canada.

Mrs. ja Mr D. Koola. 117 Gledhill ave. Toronto 13. Canada.

Mrs. ja M. A. Voutilainen perh. 101 Belsize Dr. Toronto 7 Canada.

Mes. ja mr. V. Vanhanen perh. 14 Gresham rd. Toronto 7 Canada.

Miss. Hilma Valttonen.

Talvisodan Er. P6 miehet

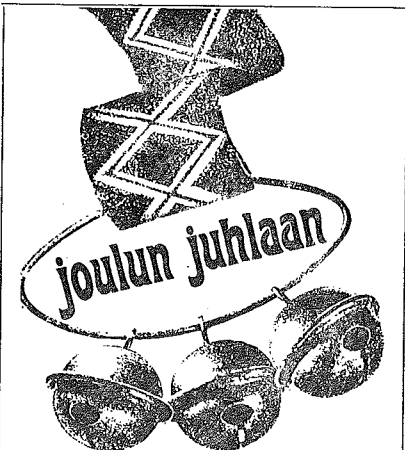
naisineen kokoontuvat Tampereella 27. 12. kello 16 Kalevankankaan hautausmaan portille. Seppelten lasku sankarihaudalle. Senjälkeen kokoonnutaan Suomalaiselle Klubille klo 16.30 kokoukseen. Yhteinen juhla samassa paikassa alka klo 17. Osanottomaksu 12 mk. hengeltä.

Toimikunta

Petäjärven Viestipojat

naisineen kokoontuvat Lempäälän-Viialan Osuuskassan kerhohuoneessa 10. 12. 1967 kello 11.30.

Viime numerossa Tottijärven haastattelun yhteydessä olleen "traktorikuvan" tekstiin oli tullut virhe. Julkaisemme tässä henkilöiden nimet uudelleen: Vasemmalta: Juho Kurikka, Timo ja Matti Nuora, Kalervo Nuora ja Väinö Virolainen.

myymälöittemme kautta

TOIVOTAMME

HYVÄÄ JA

RAUHAISAA JOULUA!

Tuotanto

TURUN JA PORIN LÄÄNINHALLITUKSEN päätöksellä on ylikonemestari **VILJO KUKKOSTA** tullut jälleen Suomen kansalainen aikamäärällä 31. 8. 1967.

Viljo Kukko on paljon matkustellut mies, asunut mm. Kiinassa, Japanissa, Englannissa, Ranskassa ym. maissa.

Suvannon Seutu

toivottaa hyvää ja rauhallista joulua kaikille lukijoilleen. Muistakaa uudistaa tilauksenne vuodeksi 1968. Tilaushinta on entinen 5 markkaa.

MAASEUTUVÄKI

Viisi palveluvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvitessanne luottoa tarpeisiinne. Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Lempäälän-Viialan Osuuskassa

VESILAHDEN OSUUSKASSA

*joustavaa
pankkipalvelua*

Viialan Kirjapaino

*... Teidänkin
luottamukseenne
arvoinen*

SUVANNON- SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutu-
lehti, ilmestyy 1968 6 kertaa
vuodessa.

Tilaushinta 5 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palstacm.

Vakinaisista ilmoituksista alen-
nus.

Toimituksen ja konttorin osoite
Viiala 6

Puhelin Viiala 35 397.

Postisiirtotili 47-30 763.

Vastaava toimittaja Iivari Kar-
panmäki.

Toimituskunta Yrjö Raaska, Vik-
tor Ryyppö, Helmi Uosukai-
nen, Matti Riikonen ja Uno
Pulakka.

Helsingin 10
Vainamöisent. 31 B
28 Vokki Oy.
Sakkola-Seura

TAMPEREEN SEUDUN

OSUUSKASSA

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

LIIKKEEMME ON TÄYTTÄNYT TÄNÄ VUONNA

20 vuotta

Kiitämme luottamuksesta kaikkia asiakkaitamme. Toivomme edelleen-
kin voivamme palvella entisiä sakkolalaisia sähköasioissa, niin asen-
nuksissa kuin kojeiden toimittamisessakin. Juuri nyt edullisesti Hoover-
jääkaappeja, pesukoneita, pölynimureita y.m. Lähetetään rahtivapaasti
kaikkialle. Hyvät alennukset.

RAASKAN SÄHKÖLIKE

VESILAHTI
Puh. 78 541

VALKEAKOSKI
Puh. 41 810

1967

Vesilahden Säästöpankki

auttaa — neuvoo — palvelee

LEMPÄÄLÄN PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

☎ TAMPERE 74 330

► SUORITTAI KAIKKIA RAKENNUSALAN PELTITOITA ◀